

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tereza Tauferová

Exekuce pozastavením řídičského oprávnění jako jeden ze způsobů provedení exekuce

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Exekuce pozastavením řídičského oprávnění jako jeden ze způsobů provedení exekuce vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 13.1.2016

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především vedoucí mé diplomové práce JUDr. Kláře Hamul'ákové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování této práce věnovala.

Také bych ráda poděkovala dědečkovi prof. Ing. Ivanu Tauferovi, DrSc., příteli Pavlovi za trpělivost, kolegovi Krzysztofu Beslerovi, právníku Exekutorské komory Mgr. Antonínu Tomanovi a Bc. Renatě Vyslyšelové za věcné připomínky při psaní této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	6
Úvod.....	7
1 Pozastavení řídičského oprávnění v české právní úpravě podle Exekučního řádu	9
1.1 Odlišení exekuce od výkonu rozhodnutí.....	9
1.2 Zařazení zkoumaného institutu v rámci dělení způsobů exekucí	10
1.3 Analýza § 71a EŘ a souvisejících ustanovení	11
1.3.1 Proces před vydáním exekučního příkazu.....	13
1.3.2 Doručení exekučního příkazu.....	13
1.3.3 Obrana povinného	15
1.3.4 Zrušení exekučního příkazu	18
1.3.5 Související ustanovení.....	18
1.3.6 Zásady uplatňované v souvislosti s pozastavením řídičského oprávnění jako způsobem provedení exekuce.....	19
1.4 Trestněprávní rovina	20
1.4.1 Institut v rámci legislativního procesu	22
1.5 Četnost využití exekutory	23
1.6 Ústavněprávní rovina	24
2 Pozastavení řídičského oprávnění ve slovenské právní úpravě	26
2.1 Analýza ustanovení § 179a Exekučného poriadku	27
2.2 Četnost využití exekutory	31
2.3 Ústavněprávní rovina	31
2.4 Trestněprávní rovina	32
2.4.1 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva.....	33
3 Pozastavení řídičského oprávnění v polské právní úpravě	35
3.1 Ústavní stížnost a následná novelizace právní úpravy.....	35
3.1.1 Ústavní stížnost proti znovelizované právní úpravě.....	37
3.2 Četnost využití	38
3.3 Trestněprávní rovina	38
4 Komparace jednotlivých úprav a jejich zhodnocení.....	40
4.1 Omezení při způsobu provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění	40
4.2 Možnost obrany povinného	41
4.3 Preventivní nebo sankční opatření?	41
4.4 Ústavněprávní rovina	42
4.5 Četnost využití	43
5 Závěr.....	45
Bibliografie	48

Abstrakt	53
Abstract.....	54
Seznam klíčových slov	55
List of keywords	55
Přílohy	56

Seznam použitých zkratek

EŘ - zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

NOZ - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

TZ - zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZZŘ - zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

EP – zákon č. č. 233/1995 Zb., Zákon o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok)

ZR – zákon č. 36/2005 Zb., zákon o rodině

TZ – zákon č. 300/2005 Zb., Trestný zákon

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

ZPD – zákon ze dne 22. května 2005 o Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

ZPO – zákon ze dne 7. září 2007 o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

ÚS – Ústavní soud

KK – zákon ze dne 6. června 1997 Kodeks karny

Úvod

V roce 2013 byly novelou č. 396/2012 Sb. zákona č. 120/2001 Sb., Exekuční řád (dále jen „EŘ“) do exekučního práva zavedeny některé legislativní změny jako například zřízení rejstříku zahájených exekucí, možnost změny exekutora na základě dohody, možnost sloučení exekucí exekutorem a jiné. V souvislosti s novou právní úpravou bylo tak po inspiraci ze slovenského a polského právního řádu přijato mimo jiné i ustanovení § 71a EŘ, které zakotvilo do našeho právního řádu institut pozastavení řídičského oprávnění.¹

Tento zcela nový způsob provedení exekuce slouží k vymáhání pohledávky v případě, kdy je vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě. Jedná se o institut donucovacího charakteru, který tak ne přímo zpeněžuje majetek povinného. V tomto ohledu se jedná o specifický způsob provedení exekuce, který je napříč odbornou literaturou vnímán různě.

Téma této diplomové práce volím zejména proto, že jsem již třetím rokem brigádně zaměstnána u jednoho z exekutorů v Olomouci a chci tak své zkušenosti a odborné znalosti nějakým způsobem zužitkovat.

Cílem práce je analýza a hlubší rozbor institutu pozastavení řídičského oprávnění nejprve v právním řádu České Republiky, poté na Slovensku a v Polsku. Hypotéza zní: ačkoli všechny právní úpravy byly přijaté za stejným účelem a sledují stejný cíl, který spočívá v donucení dlužníka k zaplacení výživného, lze mezi jednotlivými úpravami institutu nalézt podstatné rozdíly.

Výzkumné otázky, které v závěru pomohou buď verifikovat nebo falsifikovat stanovenou hypotézu jsou následující: první z nich zní, jaké jsou hlavní rozdíly mezi rozebranými právními úpravami? Po komparativní analýze jednotlivých právních úprav navazuje druhá výzkumná otázka, která zní: jaké je opodstatnění případných rozdílů v české právní úpravě a jaký účel sledoval zákonodárce při odchýlení se od inspiračních zdrojů?

První část práce je tak věnována podrobnému rozboru institutu pozastavení řídičského oprávnění v českém právním řádu. V této kapitole se zabývám mimo jiné také zařazením institutu v rámci dělení exekucí, možnostmi obrany povinného, důvody zastavení exekuce a to vše i za využití související judikatury.

Porovnávám také institut pozastavení řídičského oprávnění s jeho trestněprávní rovinou. Novelizací Trestního zákona v roce 2012 byl začleněn konkrétně do § 196a TZ – zvláštního ustanovení o trestání. Posuzuji rovněž ústavněprávní rovinu zkoumaného způsobu provedení exekuce a zabývám se i otázkou četnosti využití exekutory. V rámci analýzy právní

¹ Důvodová zpráva k Exekučnímu řádu, Sněmovní tisk 537 6. volebního období

úpravy se také pokouším nastínit sporné body české právní úpravy a navrhnout její změny *de lege ferenda*.

V další části práce potom rozebírám stejným způsobem institut pozastavení řídičského oprávnění ve slovenském právním řádu a následně v polském. V souvislosti se zkoumaným institutem rozebírám i související judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

Poslední kapitola je potom věnována vzájemné komparaci právních řádů a poukázání na jejich jednotlivé rozdíly. Protože je dané téma velice úzké a specifické, volím za výzkumné metody především metodu analytickou a poté komparační.

Vzhledem k faktu, že se jedná v našem právním řádu o institut relativně nový, judikatura ani odborná literatura není tak bohatá, jako v jiných oblastech. Nebo se tímto institutem zabývají jen velice okrajově. Ani v zahraniční literatuře neexistuje mnoho publikací, která by se zabývala přímo tímto institutem. Pokud je o něm pojednáváno, tvoří pouze jednu z podkapitol odborných článků nebo krátkou zprávu v internetovém zpravodajství.

Z toho důvodu čerpám především z komentářů k zákonům, které zakotvují institut pozastavení řídičského oprávnění a těchto zákonů. Poté abstrahuji relevantní informace z různých odborných časopisů, sborníků a příspěvků na internetu. Proto doufám, že o něco obsáhlejší a komplexnější zpracování tohoto tématu bude přínosem.

1 Pozastavení řídičského oprávnění v české právní úpravě podle Exekučního řádu

V roce 2013 prošel český Exekuční řád novelizací, která přinesla do našeho právního řádu různé změny. V této práci se podrobněji zaměřím na jednu z těchto změn, a to konkrétně na pozastavení řídičského oprávnění podle § 71a EŘ.

V souvislosti s novelou Exekučního řádu musely být rovněž novelizovány i některé další předpisy, které souvisí se zavedením zkoumaného institutu. Novelizován tak byl zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích (zákon o silničním provozu). Podrobnosti o odevzdání řídičského průkazu upravuje vyhláška č. 31/2001 Sb., o řídičských průkazech a o registru řídičů, ve znění pozdějších předpisů.

V této kapitole se věnuji především rozboru české právní úpravy, míry jejího využití exekutory, její ústavněprávní rovině a rovině trestněprávní. O zahraničních úpravách, ze kterých zákonodárce čerpal inspiraci, bude tato práce pojednávat níže.

1.1 Odlišení exekuce od výkonu rozhodnutí

Ten, komu byla uložena povinnost pravomocným soudním rozhodnutím, má možnost splnit ji dobrovolně ve lhůtě k tomu určené. Pokud se tak nestane, má oprávněný na výběr ze dvou možností realizace této povinnosti – a to buď v rámci exekučního řízení dle EŘ či prostřednictvím využití soudního výkonu rozhodnutí podle části šesté zákona č. 99/1963 Sb., Občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“). Pozastavení řídičského oprávnění jako jeden ze způsobů provedení exekuce lze ale použít výlučně v exekučním řízení dle EŘ.

Na otázku, proč nebyl zákonodárcem zaveden tento způsob rovněž jako jeden z možných způsobů výkonu rozhodnutí existují dvě možná vysvětlení. Prvním z nich je, že zákonodárce jednoduše opomněl tento způsob zavést také do OSŘ, protože jeho původním záměrem bylo omezení výkonu rozhodnutí pouze na některé specifické druhy exekučních titulů.² Druhým je potom přímo úmysl zákonodárce, který tak chtěl, i když nepřímou, přispět

² URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řídičského oprávnění . In KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) *Dny práva 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf> Cit dle: HLAVSA, Petr. DÁVID, Radovan. KOJAN, Michal. *Exekuční řád a předpisy související*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 141 s.>

k výběru oprávněného.³ Pro lepší přehlednost v této práci budu užívat termín „výkon rozhodnutí“ v souvislosti s vymáháním podle části šesté OSŘ a „exekuce“ podle EŘ.

1.2 Zařazení zkoumaného institutu v rámci dělení způsobů exekucí

Obecně můžeme dělit exekuce na civilněprávní, trestněprávní a správněprávní.⁴ Civilněprávní exekuce mohou být dále rozdělovány na exekuce k vymození peněžité pohledávky, nepeněžitých plnění a exekuce o výchově nezletilých dětí.⁵ Existuje mnoho dělení exekucí na základě různých kritérií a v odborné literatuře se můžeme setkat s různými pojetími. „*Předně se rozlišuje exekuce personální a exekuce reálná. Předmětem exekuce personální je přímo a bezprostředně osoba povinného, kdežto předmětem reálné exekuce je majetek povinného. (...) Do dnešní doby se udržely jen zbytky personální exekuce, a to zejména při výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí.*“⁶ Exekuce, která se vede na jednotlivé majetkové předměty povinného, je exekucí reálnou, a to z toho důvodu, že se má docílit zpeněžení jednotlivých majetkových předmětů povinného, z jehož výtěžku má být oprávněný uspokojen.⁷

Exekuce pozastavením řídičského oprávnění je odbornou literaturou vnímána zcela specificky od ostatních způsobů provedení exekuce. „*Tento způsob exekuce je svou podstatou zcela odlišný od ostatních způsobů – nejedná se totiž ani o realizační způsob, který vede k přímému vynucení povinnosti (jako je většina způsobů) a nejedná se ani o zajišťovací způsob exekuce (jako je exekutorské zástavní právo). Exekuce pozastavením řídičského oprávnění má v zásadě donucovací charakter a na jejím základě má být povinný omezen v běžném životě natolik, aby jej to přimělo k urychlené dobrovolné úhradě vymáhaného nedoplatku na výživném.*“⁸

Vzhledem k faktu, že v praxi často nastává situace, kdy povinný formálně nevlastní žádný zabavitelný majetek, je tento způsob provedení exekuce bezpochyby donucovacím

³ URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řídičského oprávnění . In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) Dny práva 2013. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf>

⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 16 s.

⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing, 2008. s.17-20.

⁶ KUČERA, Antonín. *Právní a ekonomické aspekty exekučního řízení* [online]. agris.cz, 2008 [cit.1. listopadu 2015]. Dostupné na <http://www.agris.cz/Content/files/main_files/61/139061/kucera.pdf>

⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 17 s.

⁸ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 457 s. (§ 71a Exekučního řádu).

prostředkem, který nepřejdou bez povšimnutí.⁹ Nový způsob exekučního postihu neplatiče výživného totiž nebude sloužit k přímému zpeněžení majetku. Záměrem zákonodárců je takto motivovat dlužníka k zaplacení.¹⁰

Přikláním se tedy k názoru, že způsob exekuce pozastavením řídičského oprávnění je bližší spíše exekucím peněžitého plnění, protože výsledkem provedení tohoto způsobu je právě uspokojení oprávněného zaplacením nedoplatku na výživném, ale i přesto se jedná o specifický způsob provedení exekuce. Ostatně i zákonodárce začlenil tento způsob provedení mezi exekuce ukládající zaplacení peněžité částky v § 59 odst. 1 EŘ.

Tento můj názor taktéž potvrzuje i dělení exekucí v odborné literatuře na exekuce na peněžité a nepeněžité plnění, přičemž exekuce na peněžité plnění je dále dělena do podskupin na přímé a nepřímé, kdy u přímé exekuce je nárok oprávněného uspokojován bezprostředně zabavením majetku povinného, kdežto u nepřímé toliko stimulují povinného specifickou formou donucení k tomu, aby plnil oprávněnému.¹¹ „*Exekuce pozastavením řídičského oprávnění je nutno řadit mezi tzv. exekuci nepřímou, obdobně jako ukládání pokut v případě neplnění exekučních titulů o výchově a úpravě styku s nezletilým dítětem (...) Nelze tedy konstatovat, že by pozastavení řídičského oprávnění bylo sankcí. Ve skutečnosti se jedná o nástroj negativní motivace, který má na povinného působit tak, aby nakonec svoji povinnost splnil.*“¹²

1.3 Analýza § 71a EŘ a souvisejících ustanovení

Pokud se blíže zaměřím přímo na ustanovení § 71a odst. 1 EŘ, vyplývá z něj, že: „*exekuční příkaz k pozastavení řídičského oprávnění povinného může exekutor vydat pouze tehdy, jestliže je v exekuci vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě*“ (§ 71a odst. 1 EP). Kdo se považuje z hlediska práva za dítě a kdy dítě nabývá zletilosti, nám určují předpisy hmotného práva.

Přesnou definici dítěte jako takového česká právní úprava neobsahuje. Můžeme ale vycházet z čl. 1 zákona č. 104/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o právech dítěte, která dítě definuje jako: „*každou lidskou bytost mladší osmnácti let,*

⁹ KAISEROVÁ, Veronika. *Exekuce pozastavením řídičského oprávnění* [online]. epravo.cz, 13. února 2013 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/exekuce-pozastavenim-ridicskeho-opravneni-88568.html?mail> >

¹⁰ BÁČOVÁ, Petra. *Všechno, co jste chtěli vědět o exekucích, ale báli jste se zeptat...6. díl – exekuce pozastavením řídičského oprávnění* [online]. ekcr.cz, 29. října 2012 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na < <http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/891-44-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-exekucich-ale-bali-jste-se-zeptat-6-dil-exekuce-pozastavenim-ridicskeho-opravneni?w> >

¹¹ KUČERA, Antonín. *Právní a ekonomické aspekty exekučního řízení* [online]. agris.cz, 2008 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na < http://www.agris.cz/Content/files/main_files/61/139061/kucera.pdf >

¹² HLAVSA, Petr a kol. *Exekuční řád a předpisy související*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 141 s.

pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není dosaženo zletilosti dříve.“ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) nám potom v § 33 stanovuje okamžik nabytí zletilosti.¹³ „Vyživovací povinnost je povinnost hradit životní náklady či zabezpečovat potřeby mezi subjekty rodinněprávních vztahů. Dítětem se rozumí příbuzný v řadě přímé, a to v prvním stupni.“¹⁴

Právě omezení tohoto způsobu provedení pouze na dítě nezletilé je dle mého názoru klíčové pro úpravu *de lege ferenda*. I na základě vyjádření právníka Exekutorské komory samotná Komora zhruba po dvou letech účinnosti novely přiznává také tento nedostatek.¹⁵ Skutečnost, že právní úprava nepamatuje na vymáhání nedoplatku na zletilé dítě, by z mého pohledu měla být bezpochyby předmětem novelizace i vzhledem k faktu, že spousta zletilých v osmnáctém roku věku navštěvuje maturitní ročník (nebo pokud měli odložený nástup na základní školu, jsou dokonce ve třetím ročníku střední školy nebo gymnázia). Od roku 1989 počet vysokoškolských studentů navíc vzrostl trojnásobně.¹⁶

Autorka komentáře k EŘ vykládá § 71a odst. 1 EŘ tak, že by exekutor měl přistoupit ke zrušení exekučního příkazu pozastavujícího povinnému řidičské oprávnění i tehdy, když dítě v průběhu exekučního řízení nabude zletilosti.¹⁷ S tímto tvrzením nesouhlasím a považuji ho za velice neefektivní vzhledem k vymáhané povinnosti. Takový motiv podle mého názoru nebyl zákonodárcem vůbec zamýšlen. Navíc tím, že není v zákoně přesně definováno, co se myslí pod pojmem „nedoplatek na výživné na nezletilé dítě“, zde může docházet ke sporným výkladům.

Prvním výkladem by se dalo interpretovat dané ustanovení tak, že se jedná o vymáhání výživného pro nezletilého oprávněného. Druhým pak, že prostřednictvím způsobu provedení exekuce podle § 71a EŘ lze vymáhat výživné již zletilým oprávněným, ale pro dluh, který vznikl v době jeho nezletilosti.¹⁸

Výše uvedený problém by mohla dle mého názoru napravit novelizovaná úprava předmětného odstavce obdobně jako znění ustanovení § 911 NOZ, který stanoví, že oba

¹³ § 33 NOZ: „Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.“ „Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.“

¹⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 34 s.

¹⁵ osobní sdělení Mgr. Antonína Tomana ze dne 15.10.2015, které tvoří přílohu této práce

¹⁶ některé statistiky uvádějí, že na vysoké školy jde až 70% osmnáctiletých studentů

¹⁷ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 457 s. (§ 71a Exekučního řádu).

¹⁸ URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řidičského oprávnění . In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) *Dny práva 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf

rodiče mají povinnost vyživovat své dítě tak dlouho, dokud dítě nenabude schopnosti se samostatně živit. Schopnost dítěte se samo živit je objektivním stavem a počíná ve chvíli, kdy dítě ukončí svoji soustavnou přípravu na budoucí povolání a jeho zdravotní stav mu umožní pracovat, nikoli stav, kdy dítě získává pravidelný měsíční příjem k obživě.¹⁹

Novelizované ustanovení § 71a odst. 1 EŘ by potom mohlo znít následovně: „*Exekuční příkaz k pozastavení řídičského oprávnění povinného může exekutor vydat tehdy, jestliže je v exekuci vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě nebo za předpokladu, že je vymáhán nedoplatek výživného na dítě zletilé, dokud dítě nenabude schopnosti se samostatně živit.*“

1.3.1 Proces před vydáním exekučního příkazu

Dříve, než vůbec dojde k samotnému vydání exekučního příkazu postihující řídičské oprávnění, musí proběhnout proces, kdy exekutor zjišťuje, zda vůbec může takovýto způsob provedení exekuce v daném případě užít. Prostřednictvím možnosti součinnosti zakotvené v § 33 EŘ exekutor učiní dotaz registru řídičů, jehož správcem je obecní úřad obce s rozšířenou působností, aby zjistil, jakými řídičskými oprávněními povinný disponuje (tedy kterou skupinou vozidel). V exekučním příkazu pak exekutor označí konkrétní skupinu vozidla, které pozastavuje řídičské oprávnění. Je plně v dispozici exekutora, jakou skupinu povinnému pozastaví.²⁰ Musí ale respektovat § 81 zákona o silničním provozu, který stanovuje tzv. rovnocennost řídičských oprávnění. To znamená, že řídičské oprávnění udělené pro některé skupiny opravňuje také k řízení vozidel zařazených do nižších podskupin.²¹

1.3.2. Doručení exekučního příkazu

Ustanovení § 71 odst. 2 EŘ dále potom upravuje způsob doručování exekučního příkazu. „*Exekuční příkaz se doručí orgánu, který vede registr řídičů podle zvláštního právního předpisu, oprávněnému a povinnému. Orgánu, který vede registr řídičů, nesmí být exekuční příkaz doručen dříve než povinnému. Exekuční příkaz se povinnému doručuje do vlastních rukou*“ (§ 71 odst. 2 EŘ). Potom, co je takto doručen, zašle exekutor příkaz obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, který vede registr řídičů, a v jehož obvodu má

¹⁹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 128 s.

²⁰ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 458 s. (§ 71a Exekučního řádu).

²¹ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 458 s. (§ 71a Exekučního řádu).

povinný trvalý pobyt.²² „Poznámka v registru řidičů [§ 119 odst. 2 písm. s) zákona o silničním provozu] musí být totiž provedena až poté, kdy se s exekučním příkazem seznámí povinný“²³ Protože jak uvádí EŘ dále, „dnem doručení exekučního příkazu povinnému se povinnému pozastavuje řidičské oprávnění udělené podle zvláštního právního předpisu. Po dobu pozastavení řidičského oprávnění držitel řidičského oprávnění nesmí řídit motorová vozidla“ (§ 71a odst. 3 EŘ). Po doručení příkazu musí povinný dle § 113 odst. 1 písm. e) zákona o silničním provozu odevzdat řidičský průkaz do pěti pracovních dnů od doručení exekučního příkazu, o čemž by měl být poučen v příkazu doručovaným exekutorem.²⁴

Domnívám se, že zákonodárcem stanovené pořadí doručování je zvoleno především kvůli ochraně povinného, a to hlavně z důvodu jeho sankčního postihu za řízení vozidla bez řidičského oprávnění. Toto jednání je totiž přestupkem, za jehož spáchání hrozí uložení pokuty v rozmezí mezi 25 000 – 50 000 Kč [§ 125c odst. 4 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., zákon o silničním provozu].

Podle vyjádření právníka Exekutorské komory v okamžiku, kdy je exekuční příkaz doručen povinnému a je zapsána poznámka do registru řidičů, vyvstává na povrch nedostatek právní úpravy, který spočívá především v absenci navazujícího procesu po pozastavení řidičského oprávnění. Podle jeho slov obecní úřady totiž nespolupracují s Policií ČR při odebrání průkazů. Podle Komory by bylo například možné zakotvit, že i exekutor může odebrat řidičský průkaz a poté jej odevzdat pověřenému obecnímu úřadu. Komora zastává názor, že pravděpodobnost silniční kontroly je mizivá.²⁵

Tento nedostatek jsem ověřovala na dopravním odboru Městského úřadu Rýmařov. Vedoucí odboru Bc. Vyslyšelová k této problematice uvedla, že je praxe spíše opačná. Policie při silniční kontrole totiž neprovede lustraci řidiče vozidla ihned a mnohdy tedy ani nezjistí, zda řidič má pozastaveno či odejmuto řidičské oprávnění. Respondentka rovněž potvrdila mou domněnku ohledně možnosti zabavení řidičského průkazu přímo exekutorem. Exekutor nemá pravomoc k uložení sankce za nesplnění této povinnosti odevzdání řidičského oprávnění tak, jako obecní úřady podle § 46 přestupkového zákona a právní úprava mu neposkytuje žádný účinný nástroj k tomu, aby mohl povinné donutit řidičský průkaz fyzicky odevzdat.

²² KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 458 s. (§ 71a Exekučního řádu).

²³ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 458 s. (§ 71a Exekučního řádu).

²⁴ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 458 s. (§ 71a Exekučního řádu).

²⁵ osobní sdělení Mgr. Antonína Tomana ze dne 15.10.2015, které tvoří s jeho souhlasem přílohu této práce

1.3.3 Obrana povinného

Proti exekučnímu příkazu nelze na základě § 47 odst. 4 EŘ podat žádný opravný prostředek, tudíž právní moc nabývá jeho doručením. Dle aktuální právní úpravy EŘ je v tomto případě jedinou možností obrany povinného doložení příslušných dokumentů osvědčujících důvod pro zrušení exekučního příkazu podle § 71a odst. 4 EŘ.

Důvody, kdy je exekutor povinen příkaz zrušit uvádí přímo zákon. Pokud povinný potřebuje řidičské oprávnění nezbytně k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a takovouto skutečnost prokáže, musí exekutor takový exekuční příkaz zrušit. Pokud by tak exekutor neučinil, může se povinný domáhat zrušení exekučního příkazu prostřednictvím návrhu na částečné zastavení exekuce podle § 268 odst. 4 OSŘ.²⁶

Jako důvod podmiňující částečné zastavení exekuce by mohl povinný uvést § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, který stanovuje, že výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. Jako „jiný důvod“ by mohla být brána skutečnost, že povinný prokázal, že potřebuje řidičské oprávnění k výkonu svého povolání, ale i přesto mu bylo pozastaveno.

Uvědomuji si, že tato úvaha není zcela ideální, ale žádný z nabízených důvodů § 268 OSŘ neshledávám v této situaci za použitelný. Podle mého názoru by byl možná vhodnější důvod § 268 odst. 1 písm. d) OSŘ, pokud by byl znovelizován do podoby, kdy by „výkon rozhodnutí postihoval věci **nebo práva**, které jsou z něho vyloučeny podle § 321 a § 322 nebo majetek, ze kterého nelze vymáhanou pohledávku uspokojit.“

S ohledem na § 55 odst. 1 EŘ, který se rovněž týká zastavení exekuce, je na místě poukázat na patnáctidenní lhůtu, kterou zákon dává povinnému k podání návrhu na zastavení. Lhůta začíná běžet ode dne, kdy se povinný o důvodu zastavení dozvěděl. Tímto důvodem by zřejmě nemělo být rozhodnutí exekutora o tom, že povinný nedostatečně prokázal skutečnost podmiňující zrušení exekučního příkazu, ale skutečnost, že zde nejsou dány zákonem stanovené podmínky pro provedení exekuce takovým způsobem. Ze zákona tak není zcela jasné, od kdy lhůta povinnému běží. Navíc je otázkou, zda by takové rozhodnutí o nedostatečném prokázání důvodů zrušujících exekuční příkaz nemělo být vnímáno spíše jako rozhodnutí ve smyslu § 55b EŘ, proti kterému se dá bránit odvoláním.²⁷

²⁶ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 459 s. (§ 71a Exekučního řádu).

²⁷ URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řidičského oprávnění . In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) *Dny práva 2013*.

S ohledem na zásadu obrany povinného se domnívám, že by mělo rozhodnutí o nedostatečném prokázání důvodů bráno jako rozhodnutí ve smyslu § 55b EŘ. Stejný názor zastává ve svém rozhodnutí i Okresní soud v Táboře, který ve svém usnesení uvádí, že chybí právní úprava v situaci, kdy exekutor řidičské oprávnění nevrátí a o předložení listin povinného nijak nerozhodne. Soud má za to, že v takovém případě by byl na místě postup podle § 55 EŘ ve spojení s § 268 OSŘ, protože v opačném případě, pokud by soudu nepřislušelo rozhodnout, by tak povinný zůstal bez možnosti obrany. Soud v tomto případě tedy uzavřel, že za situace, kdy se povinný domáhal vrácení řidičského oprávnění a exekutor mu nevyhověl, přísluší mu ve věci rozhodnout.²⁸ Z mého pohledu je toto vyvození příslušnosti soudu zcela správné, protože by jinak v rámci aktuální právní úpravy povinný neměl možnost jakékoli obrany.

Důvodem pro zrušení exekučního příkazu dle § 71a odst. 4 EŘ tak může být skutečnost, kdy povinný nezbytně potřebuje řidičské oprávnění, protože je řidičem z povolání anebo je do svého zaměstnání nucen dopravovat se vozidlem zejména vzhledem ke vzdálenosti anebo směnnému provozu. V takové situaci potom dojde ke zrušení exekučního příkazu pozastavujícího řidičské oprávnění povinného, ovšem exekuční řízení trvá i nadále.²⁹

Vzhledem k faktu, že k tomuto institutu není judikatura ještě nikterak bohatá, domnívám se, že se časem objeví i další případy, na základě kterých se bude muset exekuční příkaz zrušit. Nad rámec příkladů, které uvádí komentář výše, si dokážu představit například i situaci, kdy povinný – řemeslník není ve své profesi přímo řidičem z povolání, ovšem motorové vozidlo pro něj představuje jednu z nezbytných složek, které potřebuje k výkonu svého povolání.

Judikatura k tomuto tématu bohužel není nijak rozsáhlá a dosud se před českými soudy řešil jediný případ, který by se týkal přímo dané problematiky.³⁰ Povinný otec se domáhal zrušení exekučního příkazu u Okresního soudu v Táboře z důvodu, že potřebuje řidičské oprávnění k výkonu svého povolání a dopravy jeho dalších dvou dětí (které má s novou partnerkou) do školy, kvůli špatnému dopravnímu spojení z místa jejich bydliště. Jeho návrh na zastavení exekuce byl ovšem Okresním soudem zamítnut, protože soud měl za to, že nebyl dostatečně prokázán žádný ze zákonných důvodů, které uvádí § 71a odst. 4 EŘ ke zrušení exekučního příkazu.

Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf

²⁸ Usnesení Okresního soudu v Táboře ze dne 15.10.2013 sp. zn. 9 EXE 360/2013

²⁹ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 459 s. (§ 71a Exekučního řádu).

³⁰ Okresní soud v Táboře usnesením ze dne 15. 10. 2013, č. j. 9 EXE 360/2013-90

Otcem předložené pracovní smlouvy byly soudem totiž shledány jako nedůvěryhodné. Jedna z nich byla podepsána povinným až po vydání exekučního příkazu, navíc mezi jednatelem společnosti a povinným ve stejné osobě a druhá byla dohoda o provedení práce, uzavřená na 300 hodin za rok, jejíž roční výdělek po propočtu soudu činil 18 000 Kč za rok, nikoliv 8 000 – 12 000 Kč měsíčně, jak tvrdil povinný. Pro úplnost nedoplatek na výživném, o kterém se v řízení jednalo byl 74 100 Kč a 47 600 Kč. Soud v souvislosti se zřejmě účelovými výpověďmi povinného uzavřel, že se nejedná o důvěryhodné důkazy, které by potvrdzovaly některý ze zákonných důvodů pro zrušení exekučního příkazu.³¹

S argumentem Okresního soudu, ze kterého v kontextu celého usnesení vyplývá, že je obecně nevhodné uzavírat pracovní smlouvu, ke které povinný potřebuje nezbytně řidičské oprávnění až po vydání exekučního příkazu pozastavení řidičského oprávnění, zcela nesouhlasím.³² Dle mého názoru je tento argument nelogický vzhledem k celému účelu exekuce, a to vymožení pohledávky. Pokud by povinný až po vydání exekučního příkazu uzavřel pracovní smlouvu, k jejímž výkonu nezbytně potřebuje řidičské oprávnění, mohl by exekutor v řízení přistoupit k jinému způsobu exekuce, například k srážkám ze mzdy a tím by se dosáhlo stejného efektu, jako při pozastavení řidičského oprávnění. Navíc by se exekutor o této skutečnosti dozvěděl přímo od povinného a mohl by tak přistoupit ke změně způsobu provedení tak, aby byla co možná nejefektivněji pohledávka vymožena.

Z výše uvedeného jednak tedy vyplývá, že pro vydání exekučního příkazu je rozhodující stav v době jeho vydání a dále, že argumentace pro následné zrušení příkazu musí být přesvědčivá a účelná vzhledem k vymožení pohledávky a povinný by neměl být demotivován k uzavření pracovního poměru, ke kterému potřebuje řidičské oprávnění.

Povinný otec se nicméně proti rozhodnutí Okresního soudu v Táboře odvolal a po potvrzení rozsudku Okresního soudu soudem Krajským se i dovolal k Nejvyššímu soudu, který následně odmítl stěžovatelovo dovolání v dané věci.³³ Povinný podal taktéž ústavní stížnost, ve které uvádí, že bylo porušeno jeho právo na soukromí, svoboda pohybu a pobytu a právo na spravedlivý proces.

„Rozhodující soudy se celou věcí řádně zabývaly a svá rozhodnutí logickým a přezkoumatelným způsobem odůvodnily. Stěžovatel v ústavní stížnosti jen opakuje námitky vnesené v průběhu řízení před obecnými soudy a polemizuje s právními závěry, ke kterým tyto soudy dospěly, přičemž jeho argumentace nepřekročila rámeček podústavního práva.“

³¹ Okresní soud v Táboře usnesením ze dne 15. 10. 2013, č. j. 9 EXE 360/2013-90

³² Okresní soud v Táboře usnesením ze dne 15. 10. 2013, č. j. 9 EXE 360/2013-90

³³ Krajský soud v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře svým usnesením ze dne 4. 3. 2014, č. j. 15 Co 39/201-157, Nejvyšší soud poté usnesením ze dne 10. 2. 2015, č. j. 26 Cdo 290/2015-268

Ústavní soud považuje odůvodnění napadených rozhodnutí za ústavně konformní a srozumitelná a nemá důvod učiněné závěry jakkoli zpochybňovat.³⁴ Ústavní soud shledal podanou ústavní stížnost jako neopodstatněnou. Další předmětná judikatura k tomuto tématu bohužel prozatím neexistuje.

1.3.4 Zrušení exekučního příkazu

„Exekuce může skončit dvěma základními způsoby: naplněním jejího účelu – tj. zaplacením celé pohledávky a všech nákladů řízení anebo zastavením řízení.“³⁵ O zastavení exekuce jde v případě, kdy dojde k ukončení vymáhání od dlužníka na základě důvodů uvedených v § 268 OSŘ.³⁶ Ke zrušení samotného exekučního příkazu ale může dojít kdykoli, pokud ho již v dané exekuci není třeba. Komentář k EŘ uvádí například i situaci, kdy se oprávněný s povinným dohodli na splátkách, které povinný dodržuje.³⁷ I judikatura připouští, že dluh může být po dohodě plněn ve splátkách.³⁸ Oprávněný i exekutor, kterému povinný v rámci exekuce platí odměnu, by v opačném případě byli proti samotnému účelu exekuce – tedy vymožení pohledávky, pokud by na snahu povinného splácet nepřistoupili.

Pokud je na povinném vymožen v exekuci nedoplatek na výživném, nemůže exekutor již trvat na příkazu a musí ho i bez návrhu zrušit. „Je-li tedy nadále prováděna exekuce pro běžné výživné, náklady exekuce a náklady oprávněného, není již tento způsob exekuce namístě.“³⁹ Exekutor si tuto skutečnost musí hlídat sám a eventuálně zrušit exekuční příkaz. Po zrušení příkazu exekutor oznámí tuto skutečnost registru řidičů obci s rozšířenou působností a ten podle § 114 zákona o silničním provozu vrátí povinnému řidičský průkaz.⁴⁰

1.3.5 Související ustanovení

Mnozí oprávnění si neuvědomují, že úspěšné uplatnění jejich zákonného práva je teprve první etapou k úspěšnému získání výživného.⁴¹ Současná praxe je bohužel mnohdy taková, že pohledávky jsou v některých případech nevyvořitelné z toho důvodu, že povinný má již několik exekucí a oprávnění čekají postupně v pořadí na vymožení. V právní úpravě

³⁴ rozsudek Ústavního soudu ze dne 5.5.2015, čj. I. ÚS 1177/15, www.usoud.cz.

³⁵ RADKOVÁ, Martina. *Exekuce jiné pohledávky*. 1. vydání. Praha: Linde, 2009. 146 s.

³⁶ RADKOVÁ, Martina. *Exekuce jiné pohledávky*. 1. vydání. Praha: Linde, 2009. 146 s.

³⁷ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 459 s. (§ 71a Exekučního řádu).

³⁸ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2005, sp. zn. 20 Cdo 1962/2004

³⁹ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 459 s. (§ 71a Exekučního řádu).

⁴⁰ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 459 s. (§ 71a Exekučního řádu).

⁴¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 99 s.

existují nicméně určitá „ulehčení“ co se týče vykonatelnosti rozsudků odsuzujících k plnění výživného.⁴²

Například § 162 OSŘ nebo § 473 ZZŘ, který stanovuje předběžnou vykonatelnost rozsudků odsuzující k plnění výživného nebo ustanovení § 279 odst. 2 OSŘ, které staví pohledávky výživného na první místo jako přednostní pohledávku. Dále jsou to instituty NOZ jako je nepromlčitelnost práva na výživné dle § 613 nebo zákaz započtení pohledávky dle § 1988 NOZ. Podle mého názoru je takto nastavená právní úprava zcela na místě právě z důvodu „urychlení“ uspokojení finančních potřeb dítěte, které jsou mnohdy závislé na více než pouze jednoho z příjmů rodičů.

Ze své brigádní praxe vím, že už většina exekutorů nemá zájem na placení záloh, ani smluvní odměny a mnohdy ani na nákladech v případě bezvysledné exekuce po oprávněném (kvůli vzájemné konkurenci exekutorů). Tím jsou exekutoři ve většině takových exekučních řízeních, které vedou, finančně zainteresováni. Takže jsou i motivováni k tomu, aby byla pohledávka co nejefektivněji vymožena, jelikož je to právě povinný, který zaplatí náklady exekuce, které obsahují mimo jiné i odměnu exekutora.

Nehledě na fakt, že na základě § 90 odst. 3 EŘ, nemůže exekutor požadovat zaplacení zálohy na oprávněném rodiči, který vymáhá výživné na své nezletilé dítě. Pokud by byla záloha exekutorem i přes to vyměřena, exekuce se kvůli tomu nezastaví. Komentář ovšem uvádí, že pokud by bylo vymáháno výživné zletilým dítětem jako oprávněným, ale pro dluh, který vznikl ještě v době nezletilosti, záloha může být exekutorem stanovena. Je-li záloha exekutorem požadována a oprávněný – nezletilé dítě (v zastoupení) ji neuhradí, nemůže být tato skutečnost důvodem pro zastavení exekuce podle § 55 odst. 5 EŘ.⁴³

1.3.6 Zásady uplatňované v souvislosti s pozastavením řídičského oprávnění jako způsobem provedení exekuce

V souvislosti se zkoumaným institutem bych v této práci uvedla také několik zásad, které se do něj buď přímo promítají a nebo s ním nějakým způsobem souvisí. Jedná se především o zásadu dispoziční, přiměřenosti a zásadu ochrany a obrany povinného.

Dispoziční zásada zakládá procesní iniciativu účastníka řízení.⁴⁴ V exekučním řízení dle EŘ je promítnuta především do ustanovení § 35 odst. 1 EŘ, který stanoví, že se exekuční

⁴² DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1110s. (§ 162 odst. 1 písm. a) OSŘ).

⁴³ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 351 s. (§ 55 Exekučního řádu).

⁴⁴ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. 73 s.

řízení zahajuje na návrh. Okamžikem jeho podání exekutorovi je exekuční řízení zahájeno. V souvislosti se zkoumaným institutem je nutné podotknout možnou souvislost s § 58 odst. 3 EŘ, který stanoví, že je to právě exekutor (nikoli oprávněný), který určuje způsob provedení exekuce. Dispoziční zásada účastníka spočívá tedy pouze v podání návrhu exekutorovi, nikoli ve výběru způsobu provedení exekuce tak, jako je tomu například u nařízení výkonu rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité pohledávky, kde způsob provedení výkonu musí oprávněný navrhnout sám dle § 261 odst. 1 OSŘ. S touto skutečností ostatně souvisí i níže uvedené statistiky Exekutorské komory, které uvádějí, že exekutoři ne vždy nutně při vymáhání nedoplatku na výživném upřednostní právě tento způsob provedení exekuce. Cílem exekutora, a ve většině případů oprávněné – matky, je vymožení pohledávky, přičemž jaký způsob provedení exekutor zvolí, je čistě na jeho uvážení.⁴⁵

Podle čtvrtého odstavce zkoumaného ustanovení má povinný zákonodárcem dány k dispozici dvě možnosti: buď nedoplatek výživného zaplatit nebo prokázat skutečnost, že řídičské oprávnění nezbytně potřebuje. Do druhé poloviny tohoto odstavce je podle mého názoru promítnuta zásada ochrany a obrany povinného. Zákonodárce stanovuje pro ochranu povinného důvody, na základě kterých nebude exekuční příkaz vydán.

S touto zásadou dle mého názoru velice úzce souvisí i zásada přiměřenosti, která by měla provázet celé exekuční řízení. Promítnutí této zásady můžeme spatřovat v § 58 odst. 2 EŘ, který stanoví, že exekuci lze provést více způsoby, pokud jeden ze způsobů nepostačuje k uspokojení oprávněného. A dále v § 47 odst.1 EŘ, který stanovuje exekutorovi povinnost zvolit v exekučním příkazu takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný.

Tím, že je tento druh plnění svým způsobem zvýhodněn vůči ostatním pohledávkám, může být dle některých autorů prolomena zásada zajištění majetku jen do výše bezpečně postačující k uhrazení vymáhané pohledávky.⁴⁶ Podle mého názoru je však důvodem zavedení institutu právě negativní motivace povinného zaplatit a neshledávám zde rozpor s posledně jmenovanými zásadami. Nehledě na to, že prozatím je tento způsob možné exekutorem užit pouze na vymožení nedoplatku výživného na nezletilé dítě.

1.4 Trestněprávní rovina

Institut pozastavení řídičského oprávnění se objevuje v trestněprávní rovině hned v několika situacích. Ti řídiči, kteří v exekuci dluží na výživném na nezletilé dítě a příkazu se vyhýbají, mohou být zastaveni hlídkou policie a řídičské oprávnění jim může být odebráno i

⁴⁵ § 58 odst. 3 zákona č. 120/2000 Sb., Exekuční řád

⁴⁶ HRADSKÁ, Martina. Exekuce a výživné. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č.3, str. 19-22.

s tím rizikem, že jejich jednání bude posouzeno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 337 odst. 1 písm. a) Trestního zákona (dále jen „TZ“) a mohou být za tento přečin potrestáni odnětím svobody až na jeden rok.

Následně se pak můžeme v trestněprávní rovině s institutem pozastavení řídičského oprávnění setkat ve zvláštním ustanovení o trestání v § 196a TZ, na základě kterého může soud pachateli uložit jako přiměřené omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 TZ i omezení spočívající ve zdržení se řízení motorových vozidel. „*Jde o výjimku svého druhu ze zásady, že zákaz činnosti lze uložit, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností.*“⁴⁷ Jako přiměřené omezení soud uloží tento zákaz zejména tehdy, je-li důvodná obava, že povinnost uhradit dlužné výživné bude mařena nebo ztěžována (§ 196a TZ). Důvodem zavedení této novely byla skutečnost přeplněných věznic.⁴⁸ Zákonomárci vychází z názoru, že by takové omezení mohlo přispět ke zvýšení platební kázně neplatičů výživného.⁴⁹

Možnou souvislost lze spatřovat i v porušení v čl. 39 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), který mimo jiné stanoví, že není trestu bez zákona. Právě vzhledem k faktu, že zanedbání povinné výživy je uvedeno jako jeden z trestných činů v TZ (§ 196 TZ), je úkolem především trestního práva potrestat povinného za neplnění vyživovací povinnosti, a proto nemůže být pozastavení řídičského oprávnění podle EŘ vnímáno jako sankce v porovnání s právem trestním.⁵⁰ Ale jak již bylo zmíněno výše, institut § 71a EŘ má pouze určitou motivační (i když negativní) funkci a jedná se o donucovací způsob, který má za cíl přimět dlužníka zaplatit, nikoli ho potrestat. Navíc i v rámci trestního zákoníku je ostatně tento institut koncipován nikoli jako trest, ale pouze jako přiměřené opatření, které lze pachateli uložit, přestože se jedná o opatření, které nijak nesouvisí s charakterem jeho trestné činnosti.⁵¹

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 286 s.

⁴⁸ KLAUS, Václav. *Prezident vetoval novelu trestního zákoníku* [online]. klaus.cz, 17. září 2012 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.klaus.cz/clanky/3186>>

⁴⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 286 s.

⁵⁰ URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řídičského oprávnění. In KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) *Dny práva 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf>

⁵¹ VICHEREK, Roman. Dopady novely trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb. *Trestní právo*, 2013, roč. 17, č. 7, s. 22-24.

1.4.1 Institut v rámci legislativního procesu

Zajímavé je sledovat skutečnost, že pozastavení řídičského oprávnění se nejprve objevilo v české právní úpravě právě v TZ (v novele z roku 2012) a až následně v novele EŘ v roce 2013. Legislativní proces přijímání novely trestního práva byl doprovázen i vetováním návrhu prezidentem. Prezident nespatořoval souvislost mezi řízením motorových vozidel a neplacením výživného.⁵² V listopadu 2012 bylo ale veto prezidenta Poslaneckou sněmovnou přehlasováno.⁵³

Ovšem ještě předtím, než se chystal prezident vetovat novelu Trestního zákona, byl již ve sněmovně podán návrh na změnu EŘ, který upravoval taktéž pozastavení řídičského oprávnění tak, jak jej známe z dnešní právní úpravy. S tímto způsobem provedení exekuce od začátku ale nepočítal ani Exekuční řád. Právní úprava § 71a se do novely dostala na poslední chvíli, a to posledním pozměňovacím návrhem poslance JUDr. Pavla Staňka, někdejšího náměstka ministra spravedlnosti JUDr. Pospíšila.

Takto se můžeme tedy setkat s institutem jak v úpravě trestní – jako s přiměřeným opatřením, tak v úpravě civilní na základě vydaného exekučního příkazu. Ovšem s tím rozdílem, že úprava dle EŘ se vztahuje pouze na nedoplatek výživného na nezletilé dítě a v úpravě trestního práva žádné takové omezení není. „*Je proto otázkou, z jakého důvodu omezil zákonodárce možnost vymoci dlužné výživné prostřednictvím pozastavení řídičského oprávnění pouze na výživné pro nezletilé děti, když na jiném místě právního řádu umožňuje přistoupit k provedení téhož zásahu do práv povinného (pachatele) i v případě, kdy je třeba zajistit plnění jeho vyživovací povinnosti k jiným osobám, než je nezletilé dítě, přestože i tyto další osoby by si podobnou ochranu zasloužily i v rámci civilního práva.*“⁵⁴ Podle mého názoru zákonodárce v souvislosti s problémem v podobě vetování trestní úpravy prezidentem při přijímání novely TZ v roce 2012 jednoduše opomněl, že byl již podán návrh na změnu EŘ, který taktéž zakotvuje pozastavení řídičského oprávnění, ovšem s drobným omezením oproti úpravě v trestním právu.

⁵² KLAUS, Václav. *Prezident vetoval novelu trestního zákoníku* [online]. klaus.cz, 17. září 2012 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.klaus.cz/clanky/3186>>

⁵³ VICHEREK, Roman. Dopady novely trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb. *Trestní právo*, 2013, roč. 17, č. 7, s. 22-24.

⁵⁴ URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řídičského oprávnění. In KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) *Dny práva 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf>

1.5 Četnost využití exekutory

Od zavedení možnosti pozastavení řídičského oprávnění do českého právního řádu je dostupných pouze málo informací o četnosti využití institutu exekutory a charakteru nové přijaté úpravy. Nový způsob exekučního postihu nemá totiž sloužit k přímému zpeněžení majetku neplatiče. Záměrem zákonodárců bylo motivovat dlužníka k zaplacení nedoplatků na výživném.⁵⁵ Uvedený způsob je výsledkem snah o zvýšení vymahatelnosti rozhodnutí, jimiž byla rodičům uložena povinnost platit výživné na nezletilé dítě.⁵⁶ Mluvčí Exekutorské komory k tomuto způsobu provedení exekuce uvádí, že se dle zákona využívá jako primární způsob vymáhání výživného. To znamená, že by mělo být preferováno před skupinou způsobů provedení exekuce, které se dlužníka dotýkají podstatně intenzivněji (např. před soupisem movitých věcí či prodejem nemovitosti).⁵⁷

Exekutorská komora s tehdejším prezidentem Jiřím Proškem uveřejnila na jaře 2013 po účinnosti novely několik prohlášení o tom, jak se povinní snaží o aktivní přístup splacení exekuce nebo se dostavili přímo na úřad a uhradili částku v hotovosti, a že i ve zdánlivě beznadějných případech, kdy dlužník oficiálně neměl žádný dohledatelný majetek a úhradám se stále vyhýbal, během několika dnů přišel složit dluh. Komora rovněž uvedla, že exekutoři od účinnosti novely vydali již padesát příkazů pozastavení řídičského oprávnění.⁵⁸ Zhruba po roce účinnosti novely existuje další dohledatelný údaj z reportáže, která se objevila v médiích, a která uvádí, že v rukou exekutorů už skončilo více než 3 500 řídičských průkazů. Toto opatření se ukazuje jako velmi účinné, dlužníci totiž následně v 90 procentech případů své závazky zaplatí.⁵⁹ Poté už ale nejsou bohužel dohledatelné žádné statistiky ani oficiální informace, které by se daly zpracovat.

Ze své tříleté brigádní praxe na jednom z Exekutorských úřadů v Olomouci vím, že se údaje o využívání tohoto způsobu provedení exekuce každoročně na Komoru zasílají, ale zatím z nich není nikomu znám žádný konkrétní výstup. Oslovila jsem proto s žádostí o

⁵⁵ BÁČOVÁ, Petra. *Exekutoři vydali už 50 příkazů k pozastavení řídičáků* [online]. ekcr.cz, 24. dubna 2013 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1136-soudni-exekutori-vydali-uz-50-prikazu-k-pozastaveni-ridicaku-24-4-2013?w>>

⁵⁶ HLAVSA, Petr a kol. *Exekuční řád a předpisy související*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 140 s.

⁵⁷ BÁČOVÁ, Petra. *Neplatič výživného s požadavkem na vrácení řídičáku neuspěl* [online]. ekcr.cz, 15. října 2013 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1356-neplatic-vyzivneho-s-pozadavkem-na-vraceni-ridicaku-neuspel-15-10-2013?w>>

⁵⁸ BÁČOVÁ, Petra. *Exekutoři vydali už 50 příkazů k pozastavení řídičáků* [online]. ekcr.cz, 24. dubna 2013 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1136-soudni-exekutori-vydali-uz-50-prikazu-k-pozastaveni-ridicaku-24-4-2013?w>>

⁵⁹ ČT24. *Exekutoři berou neplatičům řídičáky ve velkém* [online]. ceskatelevize.cz. 3. října 2014 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1015173-exekutori-berou-neplaticum-ridicaky-ve-velkem>>

informace přímo Exekutorskou komoru s dotazem, zda byly informace z exekutorských úřadů již zpracovány.

Pan Mgr. Antonín Toman byl tak laskav a odpověděl, že údaje ještě zpracovány oficiálně nebyly, ale (podle jeho slov) z nich vyplývá, že: „každý rok (od 1.1.2013 do 31.8.2015) bylo vydáno průměrně 470 exekučních příkazů pozastavením řídičského oprávnění. Exekutoři tento způsob vedení exekuce využívají z 20%. Jinými slovy: ve čtyřech z pěti exekučních řízení vedených k vymožení výživného pro nezletilé dítě exekutor nevolí pozastavení řídičského oprávnění.“⁶⁰

Podle mého názoru, který jsem si vytvořila i na základě své dosavadní praxe se domnívám, že exekutoři nevolí tento způsob provedení exekuce vzhledem k tomu, že v řízení jsou (po provedené lustraci) mnohem jednodušší způsoby provedení exekuce (např. srážky ze mzdy) a navíc podle § 58 odst. 3 EŘ je to právě exekutor, který má možnost volby nejvhodnějšího způsobu provedení exekuce. Ovšem také vím osobně o několika případech, ve kterých byl vydán exekuční příkaz na pozastavení řídičského oprávnění, na základě kterého dlužník na druhý den po jeho vydání přišel osobně exekutorovi uhradit celý dluh.

1.6 Ústavněprávní rovina

V souvislosti se zavedením zkoumaného ustanovení do české právní úpravy lze spatřovat možné porušení hned několika zásad. Eventuální porušení ústavně zaručených práv lze spatřovat jednak v prolomení zásady *nulla poena sine lege*, o které je pojednáváno v kapitole zabývající se trestněprávní rovinou, ale také v porušení čl. 38 odst. 2 Listiny, který mimo jiné stanoví, že každý má právo na projednání věci bez zbytečných průtahů.

Vzhledem k zásadě ochrany povinného, která je promítnuta do § 71a odst. 4 EŘ stanovujícího důvody pro zrušení exekučního příkazu, můžeme spatřit, že v předmětném odstavci není nijak upravena lhůta k jeho zrušení. Obecně by ale exekutor měl postupovat v řízení v souladu se zásadou rychlosti (jak vyplývá z obecného ustanovení § 6 OSŘ, které se vztahuje na civilní řízení obecně). Ostatně tento můj argument by se dal podpořit prostřednictvím ustanovení § 52 odst. 1 EŘ, které stanoví, že pokud zákon nestanoví jinak, použijí se ustanovení OSŘ přiměřeně i v EŘ.

Do budoucna by možná, pro větší právní jistotu a předvídatelnost, bylo vhodné do posledního odstavce § 71a vložit pořádkovou lhůtu, která by exekutorovi stanovila jasný čas ke zrušení exekučního příkazu tak, aby povinný věděl s naprostou přesností, kdy bude moci

⁶⁰ Předmětný e-mail tvoří se souhlasem pana magistra přílohu této práce.

zase řídit motorové vozidlo. Dokážu si představit tento problém právě v situaci, kdy exekutor postihne řidičské oprávnění člověku, který potřebuje řidičské oprávnění k výkonu svého povolání a za dobu, kterou čeká na zrušení exekučního příkazu a následného vymazání poznámky v registru řidičů, ztrácí například dříve nasmlouvané zakázky a v souvislosti s tím i zdroj příjmů, které by mohl použít k uspokojení pohledávky oprávněného.

O tomto nedostatku hovořila taktéž referentka dopravního odboru Městského úřadu v Rýmařově při našem rozhovoru. Mimo to podle ní chybí také specifické instrukce ohledně exekučního příkazu. Bylo by vhodné zakotvit, že po pokynu exekutora k výmazu poznámky z registru řidičů by společně s takovýmto výmazem příslušný úřad vyzval povinného k obnovení jeho řidičského oprávnění, čímž by dostal i na vědomí, že exekuce pozastavením řidičského oprávnění byla skončena. O výzvě k obnovení svého řidičského oprávnění totiž není řidič poučen v exekučním příkazu a ani dopravní odbor nemá povinnost k tomuto obnovení vyzývat. Na druhou stranu ale neznalost zákona neomlouvá a každý řidič by si měl být této skutečnosti vědom. V Rýmařově (město se zhruba 13 000 obyvateli) byl zatím dopravní odbor vyzván exekutorem k uvedení poznámky do registru řidičů pouze čtyřikrát a po následném výmazu dopravní odbor sám z dobré vůle tyto čtyři dlužníky vyzval k obnovení.

Navrhovala bych proto určit lhůtu patnácti dní od vyrozumění o skutečnosti zakládající zrušení exekučního příkazu z důvodů uvedených v odstavci čtvrtém, v rámci které by exekutor zrušil vydaný exekuční příkaz a kontaktoval by příslušný úřad s rozšířenou působností, který má na starost vedení registru řidičů. Ten by v dané patnáctidenní lhůtě smazal poznámku v registru řidičů a vyzval řidiče k vyzvednutí a obnovení svého zabaveného řidičského oprávnění (za předpokladu, že byl povinným odevzdán).

Obecně ale neshledávám, že by byla právní úprava pozastavení řidičského oprávnění v rozporu s ústavním pořádkem. Je zakotvena možnost obrany povinného, důvody pro zrušení exekučního příkazu, takže ustanovení vnímám jako proporcionální ve vztahu zásahu do práv povinného.

2 Pozastavení řídičského oprávnění ve slovenské právní úpravě

Pozastavení řídičského oprávnění jako jeden ze způsobů provedení exekuce upravuje zákon č. 233/1995 Zb., Zákon o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok, dále jen „EP“). Tento způsob provedení exekuce byl zaveden do slovenského právního řádu novelou zákona v roce 2009.⁶¹ Předložený poslanecký návrh v roce 2009 měl podle důvodové zprávy k tomuto zákonu za cíl zrychlit a zefektivnit vymození výživného exekutorem v případě, kdy je povinný řídičem motorového vozidla, což je dnes početná skupina občanů.⁶²

Stejně jako v české právní úpravě musely být taktéž novelizovány i některé související právní předpisy. Tím byl například zákon č. 8/2009 Zb., o cestnej premávke (dále jen „zákon o silničním provozu“), do kterého byl včleněn zcela nový oddíl, umožňující policejnímu orgánu zadržet řídičské oprávnění.⁶³ Ve slovenské právní úpravě je to totiž orgán policejního sboru, který fakticky zadržuje řídičské oprávnění na základě zaslání exekučního příkazu.

Další novelou, kterou slovenská právní úprava v souvislosti s tímto institutem prošla byla v roce 2013 novela zákona č. 36/2005 Zb., zákon o rodině (dále jen „ZR“). K § 76 ZR byly přidány další dva odstavce zavádějící právo na vymáhání výživného i s úroky.⁶⁴ Zákonodárce se domnívá, že tento prostředek bude mít pozitivní dopad především na procentuální úspěšnost vymáhání alimentů, protože pro řadu lidí může být hrozba neustále rostoucích úroků z prodlení negativní motivací k úhradě.⁶⁵ „Koneckonců nárok na úroky z pohledávky mají i jiní věřitelé a není důvod, aby rodič domáhající se výživného pro své dítě neměl obdobné postavení. Navíc vymáhání pomocí soudního exekutora je nejefektivnější, v porovnání například s trestním oznámením pro zanedbání povinné výživy.“⁶⁶

⁶¹ Novelu č. 84/2009 navrhli členové strany ĽS-HZDS Vladimír Mečiar, Katarína Tóthová a Ľudmila Mušková.

⁶² Důvodová zpráva k zákonu č. 84/2009 Zb. k novele Exekučného poriadku, 2009. Dostupné na <http://www.nrsr.sk/web/dynamic/Download.aspx?DocID=275330>

⁶³ VAL'O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

⁶⁴ § 76 odst. 3 ZR: „V prípade omeškania povinného s plnením výživného určeného rozhodnutím súdu, má oprávnený právo požadovať úroky z omeškania z nezaplatenej sumy podľa predpisov občianskeho práva.“ odst. 4: „Plnenie výživného povinným sa započítava najprv na istinu a až po uhradení celej istiny sa započítava na úroky z omeškania.“

⁶⁵ BÁČOVÁ, Petra. *Na Slovensku vymáhajú výživné i s úrokmi* [online]. konkursni-noviny.cz, 5. srpna 2013 [cit. 25.11.2015]. Dostupné na <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/na-slovensku-vymahaji-vyzivne-i-s-uroky>

⁶⁶ BÁČOVÁ, Petra. *Na Slovensku vymáhajú výživné i s úrokmi* [online]. konkursni-noviny.cz, 5. srpna 2013 [cit. 25.11.2015]. Dostupné na <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/na-slovensku-vymahaji-vyzivne-i-s-uroky>

Stejně jako v české právní úpravě má institut pozastavení řídičského oprávnění v rámci EP specifické postavení. Tento způsob exekuce nemá na rozdíl od většiny ostatních způsobů uhrazovací funkci. Neplní ani zabezpečovací funkci, kterou plní např. zřízení exekučního zástavního práva na nemovitosti. Plní spíš jakousi funkci omezovací, protože omezuje povinného ve výkonu jeho práv a vytváří tak na povinného určitý tlak, aby svou povinnost výživného plnil dobrovolně.⁶⁷

Jiný odborný názor zase tvrdí, že Exekuční pořádek nepředpokládá, že bude exekutor působit na povinného prostředky omezující jeho práva a osobní svobody, které nejsou předmětem soudního rozhodnutí, aby ho takto nepřímou nutil splnit soudem uloženou povinnost. Naopak výslovně stanovuje v § 2 EP, že exekutor bude vykonávat soudní rozhodnutí výlučně jen formou nuceného výkonu rozhodnutí. Jedinou výjimku zde tvoří ukládání pokut a jejich vynucení.⁶⁸

S tímto tvrzením autora odborného článku zcela nesouhlasím, protože pokud připouští výjimku v podobě ukládání pokut, je zcela na místě připustit si i výjimku provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění. Jediný nesoulad, který by v této situaci mohl nastat je ten, že to není přímo exekutor, který zabavuje řídičské oprávnění, ale policejní sbor, který je k tomu skrze součinnost vyzván. Vyzván je ale k této činnosti prostřednictvím exekutora, proto se domnívám, že je jen jakousi jeho prodlouženou rukou a začlenění tohoto způsobu exekuce do nepřímých exekucí tak jako v české právní úpravě by tato skutečnost neměla nikterak vadit.

Návrh na nařízení exekuce týkající se výživného je na rozdíl od ostatních návrhů podle zákona č. 71/2002 Zb., o soudních poplatcích na Slovensku osvobozen od poplatku za jeho podání. Mimo to, pokud povinný rodič neplatí výživné v průběhu dvou let za období tří měsíců, dopouští se trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 207 odst. 1 zákona č. 300/2005 Zb., Trestný zákon (dále jen „TZ“).⁶⁹

2.1 Analýza ustanovení § 179a Exekučného poriadku

Podle ustanovení § 179a odst. 1 EP může exekutor vydat příkaz na zadržení řídičského oprávnění tomu, kdo nesplní výživné stanovené rozhodnutím soudu. Z

⁶⁷ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 418 s. (§ 179a Exekučného pořádku).

⁶⁸ VAL'O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

⁶⁹ FEKULOVÁ, Monika. *Keď pomôže exekútor...*[online]. exeurad.sk, 16. října 2013 [cit. 28.11.2015]. Dostupné na < <http://www.exeurad.sk/ked-pomoze-exekutor/>>

předmětného ustanovení nevyplývá žádné omezení výživného pouze pro nezletilé dítě tak, jako je tomu v české právní úpravě. Ostatně i slovenský komentář k EP k tomuto uvádí, že pohledávku výživného samotný zákon nijak neomezuje. Tento způsob exekuce lze, oproti české právní úpravě, v řízení použít pro všechny druhy vyživovací povinnosti, které upravuje zákon o rodině.⁷⁰ Důvodová zpráva k tomuto uvádí, že „i když zákon vychází z filozofie, že zadržení řídičského průkazu, jako způsob exekuce, se bude v praxi uplatňovat na vymožení výživného dítěte, text ustanovení nevylučuje, že by jej bylo možné uplatnit i na vymožení soudem stanovené výživné např. rozvedeného manžela. Nelze však ale tento způsob exekuce použít na jiné peněžité pohledávky, jen na pohledávky výživného.“⁷¹ ZR také pamatuje v § 79 na institut plnění výživného za jiného. Komentář upozorňuje v souvislosti s tímto na fakt, že pokud je tomu, kdo plnil za jiného, později přiznán nárok soudním rozhodnutím, nemůže být tento způsob exekuce již použit.⁷²

Stejně jako český exekutor, i slovenský má podle EP pouze možnost použít tento způsob provedení exekuce. Zákon nepodmiňuje použití právě tohoto způsobu exekuce v žádném pořadí a není také vyloučeno, aby exekutor použil tento způsob současně se způsobem jiným tak, aby byla co nejefektivněji pohledávka vymožena.⁷³

Ustanovení § 179a odst. 2 EP podobně jako česká právní úprava upravuje postup doručování. Podle něj exekutor doručí příkaz orgánu policejního sboru příslušnému podle místa pobytu povinného, ke kterému přiloží fotokopii pověření soudu na provedení exekuce.⁷⁴ V následujícím odstavci je potom upraven způsob doručování exekučního příkazu, kdy exekutor doručí příkaz povinnému i oprávněnému. Povinnému se doručuje do vlastních rukou.⁷⁵

V exekučním příkazu, který exekutor doručí policejnímu sboru přikáže, aby řídičské oprávnění povinného zadržel. Z ustanovení EP ovšem není zřejmé, zda má policejní orgán vydat nějaké rozhodnutí o zadržení nebo ne. Dle mého názoru k žádnému takovému rozhodnutí není v tomto případě policejní orgán oprávněn, protože pouze vykonává příkaz, který mu určí exekutor prostřednictvím exekučního příkazu.

⁷⁰ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 415 s. (§ 179a Exekučného poriadku).

⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 84/2009 Zb. k novele Exekučného poriadku, 2009. Dostupné na <<http://www.nrsr.sk/web/dynamic/Download.aspx?DocID=275330>>

⁷² ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 416 s. (§ 179a Exekučného poriadku).

⁷³ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 416 s. (§ 179a Exekučného poriadku).

⁷⁴ § 179a odst. 2 zákona č. 233/1995 Zb., Zákon o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti

⁷⁵ § 179a odst.3 zákona č. 233/1995 Zb., Zákon o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti

Mou domněnku podporuje také jeden z odborných článků, který uvádí, že policejní orgán řidičské oprávnění zadrží bez možnosti správního uvážení, protože by pak mohlo podléhat přezkumu podle části čtvrté zákona č. 71/1967 Zb., správný poriadok.⁷⁶ Komentář k tomuto uvádí, že policisté nemají právo zkoumat ani prověřovat odůvodněnost vydání příkazu a pouze jej zadržet. Jediné, co tak policejní sbor může přezkoumat, je soulad exekučního příkazu s přiloženou fotokopií pověření soudu k provedení exekuce. Pokud takovýto dokument nesouhlasí nebo není k příkazu přiložen, policejní orgán by neměl zadržení řidičského průkazu vykonat.⁷⁷

Ovšem takovouto situaci, která by teoreticky mohla nastat, zákon dále nijak neřeší. Domnívám se, že pokud by se tak přece jen stalo, došlo by ze strany policejního sboru spíše k nějakému neformálnímu kontaktu exekutora s upozorněním na nesoulad vydaného exekučního příkazu a přiloženého pověření soudu. Už jen vzhledem k zákonem zakotvené povinnosti součinnosti v § 34 odst. 11 EP, kdy nespolupracujícím orgánům státní správy hrozí za nesplnění povinnosti uložení pořádkové pokuty soudem na základě podnětu exekutora.

Ani EP, ani zákon o silničním provozu ovšem nijak neupravuje technický způsob zadržení řidičského oprávnění. Komentář k tomuto stanovuje, že okamžikem doručení příkazu příslušnému policejnímu sboru dochází k zablokování řidičského průkazu v celostátním systému a od tohoto okamžiku povinný nemůže řídit motorové vozidlo, protože by se tak dopustil přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 22 odst. 1 písm. c) zákona č. 372/1990 Zb., o priestupkoch pod hrozbou pokuty 300-1 300 EUR a zákazu činnosti od jednoho roku do pěti let.⁷⁸

Policejní orgán by měl tedy povinného buď vyzvat k odevzdání, nebo by se měl pokusit jej sám odebrat. K fyzickému zadržení tedy dochází zřejmě až při namátkové silniční kontrole, ke které nemusí vždy v průběhu exekučního řízení dojít. V případě, že se podaří řidičské oprávnění zadržet, musí o tom policejní orgán vydat povinnému potvrzení podle § 71 odst. 8 zákona o silničním provozu. Žádné jiné rozhodnutí nevydává.⁷⁹

Poslední odstavec zkoumaného ustanovení upravuje postup pro zrušení exekučního příkazu. „*Pokud pominou důvody exekuce, exekutor bezodkladně vydá příkaz na vrácení řidičského oprávnění. Příkaz doručí orgánu Policejního sboru příslušného podle místa pobytu*

⁷⁶ VAL'O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

⁷⁷ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 417 s. (§ 179a Exekučného pořádku).

⁷⁸ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 417 s. (§ 179a Exekučného pořádku).

⁷⁹ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 417 s. (§ 179a Exekučného pořádku).

povinného, a uvědomí o tom povinného“ (§ 179a odst. 4 EP). Tuto zákonnou formulaci považují oproti české právní úpravě za vhodněji zvolenou ve smyslu stanovení času ke vrácení řídičského oprávnění exekutorem.

Co bylo ovšem zákonodárcem myšleno pod pojmem „*pominutí důvodů exekuce*“ zákon už nijak neřeší. Zákonodárce zřejmě myslel okamžik splnění pohledávky výživného, která dříve umožňovala vydání exekučního příkazu pozastavení řídičského oprávnění.⁸⁰

Důvodová zpráva k zákonu stanovuje, že „*tento způsob exekuce nemůže být uplatněn v případě, kdy je neplatič řidičem z povolání. Zadržením řídičského oprávnění by se mu mohl znemožnit jeho výkon a tím i získání financí na splacení výživného.*“⁸¹ Důvody zrušení exekučního příkazu a jeho následné vrácení jsou v české právní úpravě jasně stanovené v zákoně. Naproti tomu ve slovenské úpravě jsou zmíněny tyto důvody nikoli v předpise, ale pouze v důvodové zprávě a komentáři k tomuto zákonu.

Podle § 52 odst. 3 EP proti exekučnímu příkazu, stejně jako v české právní úpravě, není přípustný opravný prostředek a jednou z možností obrany povinného je dle mého názoru prokázání důvodů ke zrušení exekučního příkazu, které ovšem nejsou jako možnost obrany v zákoně (ke škodě povinného) uvedeny. Domnívám se, že v tomto ohledu je česká právní úprava mnohem vhodněji zvolená, oproti slovenské. Už jen z důvodu právní jistoty povinného a jeho ochrany. Český zákon totiž uvádí jasné důvody, na základě kterých může dojít k vrácení řídičského oprávnění.

Dále by jako možnost obrany povinného mohlo přicházet v úvahu také zastavení exekuce soudem podle § 57 odst. 1 písm. d) EP, (obdoba § 268 českého OSŘ), který stanovuje zastavení exekuce z důvodu, že byly exekucí postihnuty věci nebo práva, která jsou vyloučena z exekuce nebo exekucí podle tohoto zákona nepodléhají.

Taktéž povinnost vrácení řídičského oprávnění povinnému po skončení exekuce zákon také nijak neupravuje. Policejní orgán by tedy minimálně měl vymazat poznámku v celostátním systému. Tím, že se povinný vyrozumí o zrušení exekučního příkazu, by se měl sám aktivně zajímat o vrácení průkazu.⁸²

⁸⁰ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 418 s. (§ 179a Exekučného poriadku).

⁸¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 84/2009 Zb. k novele Exekučného poriadku, 2009. Dostupné na <<http://www.nrsr.sk/web/dynamic/Download.aspx?DocID=275330>>

⁸² ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 418 s. (§ 179a Exekučného poriadku).

2.2 Četnost využití exekutory

Podle dostupných informací lze spatřit, že od účinnosti novely EP v roce 2009 orgány policejního sboru přijaly od exekutorů již 908 exekučních příkazů na zadržení řidičského oprávnění pro neplacení výživného. Mimo to, každý rok policie vyšetřuje více než osm tisíc případů neplacení výživného.⁸³ V následujících letech po účinnosti novely EP tento způsob provedení exekuce opět vzrůstá. Již jenom do května roku 2011 bylo policii doručeno od exekutorů více příkazů na pozastavení řidičských oprávnění, než za celý minulý rok. Podle mluvčí Prezídia Policejního sboru bylo do května celkově doručeno 1785 příkazů, na základě kterých se potom policii podařilo zadržet 840 řidičských oprávnění (tedy zhruba 47 % úspěšnost zadržení).⁸⁴

Vzhledem k tomu, že cílem zákonodárce bylo celkové zrychlení a zefektivnění vymáhání výživného, domnívám se, že na základě výše zmíněných údajů dosvědčujících postupně vzrůstající využití tohoto způsobu provedení exekuce lze říci, že je záměr zákonodárce postupně naplňován. Vzájemné komparaci statistik efektivnosti využití exekutory v jednotlivých právních řádech je věnována čtvrtá kapitola této práce.

2.3 Ústavněprávní rovina

V souvislosti se zkoumáním ústavněprávní roviny institutu pozastavení řidičského oprávnění rozeberu níže jednu ústavní stížnost podanou v roce 2011. Předmětná stížnost sice nakonec dopadla odmítnutím ÚS z důvodu zjevné neopodstatněnosti, protože stěžovatel nebyl aktivně legitimován k jejímu podání, ale Ústavní soud v usnesení uvedl, že „*nevylučuje, že by za určitých okolností mohla mít ústavněprávní relevanci*“.⁸⁵ Stěžovatel v podané stížnosti spatřoval nesoulad § 179a EP a § 63 odst. 1) písm. g) EP týkající se pozastavení řidičského oprávnění s čl. 50 Ústavy Slovenské republiky (dále jen „*Ústava*“).

Podle stěžovatele zavedení tohoto způsobu provedení exekuce do exekučního pořádku nevyřeší vymožení pohledávky, ale právě naopak. Omezí povinného, který je limitován v hledání zaměstnání, ke kterému potřebuje nezbytně řidičské oprávnění, čímž se oddálí plnění pohledávky. Podle něj je to ve skutečnosti trestající prostředek. A podle čl. 50 Ústavy

⁸³ TASR. *Kaliňák: pre neplatenie výživného sme pozastavili už takmer tisíc vodičakov* [online]. pluska.sk, 4. březen 2010 [cit. 25.11.2015]. Dostupné na <<http://www.pluska.sk/slovensko/regiony/kalinak-neplatenie-vyzivneho-sme-pozastavili-takmer-tisic-vodicakov.html>>

⁸⁴ TASR. *Vodičských preukazov zadržali pre neplatenie výživného viac jako vlani* [online]. sme.sk, 14. srpna 2011 [cit. 29.11.2015]. Dostupné na <<http://www.sme.sk/c/6014586/vodickyh-preukazov-zadrzali-pre-neplatenie-vyzivneho-viac-ako-vlani.html>>

⁸⁵ Usnesení Ústavného súdu ze dne 28. června 2011 sp. zn. IV. ÚS 318/2011-7

je to pouze soud, který může rozhodovat o vině a trestu a exekutor není k tomuto rozhodování oprávněn.

Stížnost poukazuje také na § 63 odst. 3 zákona o rodině, kde je minimální vyživovací povinnost stanovena na 30% ze sumy životního minima na nezletilé dítě. Proto stěžovatel navrhuje, ať jsou napadená ustanovení zcela zrušena nebo ať jsou změněna tak, že § 179a EP by dávalo exekutorovi možnost vydat příkaz pouze v případě, kdy povinný neplní svou vyživovací povinnost právě do výše již zmíněných 30% v zákonu o rodině nebo v případě, kdy by byl povinný odsouzen podle TZ za trestný čin zanedbání povinné výživy.⁸⁶

Neshledávám nesoulad napadených ustanovení s čl. 50 Ústavy už jen z toho důvodu, že smyslem zavedení institutu pozastavení řídičského oprávnění do právního řádu bylo nikoli potrestání povinného, ale jak již bylo několikrát i výše zmíněno, jeho motivace k uhrazení pohledávky výživného (stejně, jako v české právní úpravě). A stejně jako v českém právním řádu je úkolem především trestního práva potrestat pachatele za spáchaný trestný čin. Ve srovnání s podobně upraveným EP a TZ se domnívám, že i ve slovenském právním řádu se jedná o prostředek preventivní, nikoli sankční povahy.

Faktem ale je, že ve slovenské právní úpravě chybí již výše zmíněné zákonem jasně stanovené důvody, které by exekutorovi zakazovaly vydat příkaz, nebo mu stanovovaly povinnost zrušit jej a chránily tím tak povinného, stejně jako v české právní úpravě.

2.4 Trestněprávní rovina

V odborné literatuře se objevil názor, že pozastavení řídičského oprávnění podle EP má povahu trestní sankce. Pokud porovnáme typy zadržení řídičského oprávnění podle zákona o silničním provozu na Slovensku, má tato úvaha své *ratio*. Ovšem ani na základě tohoto porovnání typů zadržení řídičských oprávnění se s tímto názorem zcela neztotožňuji.

Prvním způsobem zadržení je podle § 70 odst. 1 písm. b, c, d zákona o silničním provozu zadržení z důvodu nařízeného ochranného léčení řidiče, zákazu řízení motorového vozidla nebo neplatnosti jeho řídičského oprávnění. Dalším je omezení a odebrání řídičského průkazu podle § 92 téhož zákona z důvodu zdravotní nezpůsobilosti řidiče po provedené lékařské prohlídce. Tato dvě zadržení mají podle autora odborného článku povahu preventivního opatření, které má za cíl zajistit bezpečnost a plynulost silničního provozu.⁸⁷

Pokud ovšem vedle těchto dvou výše zmíněných zadržení postavíme pozastavení řídičského oprávnění podle § 71 odst. 8 zákona o silničním provozu, který opravňuje policejní

⁸⁶ Usnesení Ústavného soudu ze dne 28. června 2011 sp. zn. IV. ÚS 318/2011-7

⁸⁷ VAL'O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

sbor k zadržení řidičského průkazu na základě exekučního příkazu vydaného exekutorem, ve vztahu k dvěma předchozím má toto zadržení povahu ne preventivní, ale trestní, protože tímto způsobem se nezabezpečuje plynulost provozu a jeho bezpečnost, ale cílem je přimět řidiče (dlužníka) k zaplacení výživného.⁸⁸

Myslím si, že tato úvaha je podpořena hlavně faktem, že ve slovenské právní úpravě jsou všechny tyto typy zadržení řidičských oprávnění v jednom zákoně a tím pádem vybízí k jejich vzájemné komparaci. Uznávám, že ve vztahu mezi jednotlivými typy zadržení by se mohlo zdát, že má zkoumaný institut povahu trestní sankce, ale v rámci jeho celkového zhodnocení v rámci celého právního řádu se domnívám, že nemá povahu trestní, ale donucovací tak, jako ve velice podobném právním řádu České republiky. Tento můj argument by se dal podpořit taktéž úvahou, že policejní orgán je jakousi prodlouženou rukou exekutora, který užívá tento způsob jako negativní motivaci k uhrazení pohledávky, nikoli sankční. Navíc opět zde vyvstává na povrch původní záměr zákonodárce, který měl v souvislosti se zavedením zkoumaného institutu za cíl zrychlit a zefektivnit vymožení výživného právě negativní motivací povinného k úhradě.

2.4.1 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

K trestněprávní rovině se staví i judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) v různých případech různě. ESLP se dosud sice nezabýval přímo povahou zadržení řidičského oprávnění v rámci exekučního řízení, ale některé úvahy týkající se případů zadržení řidičských oprávnění v rámci správního řízení zde stojí za zmínku. V některých svých rozhodnutích ESLP uvádí, že zadržení řidičského oprávnění má povahu trestní sankce, v jiných zase nikoli.

Například v případě Escoubet proti Belgii nepovažuje ESLP zadržení řidičského průkazu za trest, ale za preventivní opatření proti nebezpečným řidičům.⁸⁹ V dalším případě Nilson proti Švédsku zas shledal zadržení řidičského oprávnění za trest, ale jen pokud je tomu tak na delší dobu.⁹⁰ Domnívám se, že tato argumentace by mohla v budoucnu v eventuální stížnosti v souvislosti pozastavením řidičského oprávnění podle exekučního práva mít své *ratio* v tom smyslu, že povinný neví, na jak dlouhou dobu mu bude řidičské oprávnění

⁸⁸ VAL’O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

⁸⁹ Evropský soud pro lidská práva: rozhodnutí ze dne 23.9.1998, *Escoubet proti Belgii*, stížnost č. 26780/95. Cit dle: VAL’O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

⁹⁰ Evropský soud pro lidská práva: rozhodnutí ze dne 13.12.2005, *Nilson proti Švédsku*, stížnost č. 73661/01. Cit dle: VAL’O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

odejmuto. Ale i přes výše zmíněné úvahy a názory soudu nezastávám názor, že by mělo pozastavení řidičského oprávnění sankční povahu. A to jak v právní úpravě české, tak ani ve slovenské.

3 Pozastavení řídičského oprávnění v polské právní úpravě

V polské právní úpravě není institut pozastavení řídičského oprávnění zakotven přímo v Exekučním řádu jako jeden ze způsobů provedení exekuce tak, jako ve výše rozebraných právních úpravách a není to ani exekutor, který pozastavuje řídičské oprávnění, nýbrž je to člen samosprávy. Institut je upraven v zákoně, v rámci kterého lze vůči dlužníkům užít i jiné represivní kroky (jako je například podání podnětu k zahájení trestního stíhání, jejich zapojení do veřejně prospěšných prací a jiné), a to v zákoně ze 7. září 2007 „*o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*“ (dále jen „ZPO“).

Původně byl ale upraven v zákoně ze dne 22. května 2005 o „*Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych*“ (dále jen „ZPD“). Návrh na pozastavení řídičského oprávnění mohl být podle tohoto zákona podán až poté, co exekutor vyčerpал všechny dostupné prostředky k vymožení výživného a informoval o tomto neúčinném stavu soud, resp. soudního úředníka, který postupoval dále. Tyto informace byl exekutor povinen poskytovat co šest měsíců (art. 4 odst. 4 ZPD).

Podle tehdy platného zákona tedy podstata „*spolupráce mezi soudními úředníky a samosprávou v Polsku byla založená na čtyřech oblastech. Samospráva v místě trvalého pobytu povinného nebo i v místě, kde se povinný zdržuje, byla povinná zjistit podrobně jeho majetkové poměry a informovat úředníky. V případě, že povinná osoba nepracovala a neměla ani žádný jiný zdroj příjmů nebo zabavitelný majetek, byla samospráva povinná se obrátit na úřad práce s žádostí, zda pro tuto povinnou osobu není možné nějakou práci najít. Pokud to možné nebylo, samospráva byla povinna poskytnout možnost povinnému podílet se na veřejně prospěšných pracích. Až pokud byly všechny tři předchozí možnosti bezvýsledné, byla samospráva povinna zabezpečit, aby tento povinný byl zapsán do seznamu dlužníků a poté dala prokuratuře návrh na její trestní stíhání pro neplnění vyživovací povinnosti a starostovi nebo primátorovi dala návrh, aby jí zadržel řídičské oprávnění. Ovšem v případě, že se povinný zúčastňoval veřejně prospěšných prací nebo splnil výživné nebo získal zaměstnání, starosta či primátor mu řídičské oprávnění vrátil.*“⁹¹

3.1 Ústavní stížnost a následná novelizace právní úpravy

V souvislosti se zavedením institutu pozastavení řídičského oprávnění do polského právního řádu byla podána ústavní stížnost. Polský Ústavní soud (dále jen „ÚS“) v roce 2009 rozhodl o neústavnosti čl. 5 výše zmíněného zákona, který v roce 2005 zakotvil tuto možnost

⁹¹ VAL’O, Michal. K zadržaniu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

do právního řádu, kvůli rozporu s čl. 31 odst. 3 polské Ústavy, který zakotvuje princip proporcionality („*Veškerá omezení výkonu ústavních práv a svobod mohou být ukládána toliko na základě zákona a pouze v případě potřeby v demokratickém státě pro ochranu jeho bezpečnosti nebo veřejného pořádku, nebo k ochraně životního prostředí, zdraví nebo veřejné mravnosti nebo práv a svobod druhých. Taková omezení nesmějí porušit podstatu svobod a práv*“). Podle nálezu ÚS tato právní úprava narušovala tuto zásadu a byla protiústavní, protože jednak v právní úpravě absentoval opravný prostředek, a také ustanovení napadeného zákona nebylo proporcionální. Podle tehdejší právní úpravy mohlo být totiž pozastaveno řídičské oprávnění i dlužníkům, kteří jej potřebovali k výkonu povolání.⁹²

Kvůli těmto nesrovnalostem musela být právní úprava pozměněna, jelikož zákonodárce měl za to, že se jedná o efektivní způsob vymáhání výživného a nechtěl se této možnosti ve svém právním řádu vzdát.⁹³ Výše zmíněná zásada proporcionality tak byla vtělena do zcela nového právního předpisu v roce 2007 upravujícího mimo jiné i pozastavení řídičského oprávnění.⁹⁴ Byla zakotvena do článku 5 odst. 3a zákona ze dne 7. září 2007 „*o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*“ (dále jen „ZPO“), který stanoví, že pokud povinný neplatí výživné minimálně 6 měsíců, může mu být pozastaveno řídičské oprávnění. A dále v souvislosti se zásadou proporcionality je v zákoně stanoveno, že pokud je dlužníkem splacena alespoň 50 % dlužné částky⁹⁵, řídičské oprávnění se mu vrací.⁹⁶

K tomu, aby vůbec mohlo dojít k pozastavení řídičského oprávnění, musí být podle čl. 5 ZPO splněno několik na sebe navazujících skutečností. V případě, že plátce výživného nemůže dostát svým závazkům z důvodu nedostatku zaměstnání, příslušný orgán samosprávy vyzve dlužníka k jeho zaregistrování do seznamu nezaměstnaných nebo do seznamu mezi uchazeče o zaměstnání a informuje příslušný úřad práce o této skutečnosti (Art. 5 odst. 2 ZPO).

Pokud povinný po tomto procesu odmítne spolupráci s úřadem práce (např. odmítne podat majetkové přiznání nebo se zaregistrovat, odmítne zaměstnání, které mu spolupracující úřad práce najde, odmítne pracovat v rámci veřejně prospěšných prací nebo se jakkoli vyhýbá

⁹² Wyrok Trybunalu Konstytucyjnego k wyrokowi ze dnia 22 września 2009, sygn. akt P 46/07

⁹³ SOBCZAK, Krzysztof. *Zatrzymają dłużnikowi alimentacyjnemu prawo jazdy, ale inaczej* [online]. lex.pl, 13. 7. 2011 [cit. 6.12. 2015]. Dostupné na < <http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/zatrzymaja-dluznikowi-alimentacyjnemu-prawo-jazdy-ale-inaczej>>.

⁹⁴ Ustawa z dnia 7 września 2007 r., o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

⁹⁵ Původně vláda podala návrh na 30 %, Senát navrhoval zvýšit ji na 75 %.

⁹⁶ *Dłużnik placący połowę alimentów nie straci prawa jazdy* [online]. lex.pl, 19. 8. 2011 [cit. 6.12. 2015]. Dostupné na <<http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/dluznik-placacy-polowe-alimentow-nie-straci-prawa-jazdy>>.

plnění své vyživovací povinnosti), příslušný orgán samosprávy pak postupuje k pozastavení řidičského oprávnění a dlužník je taktéž trestněprávně stíhán (čl. 5 odst. 2 a odst. 3 ZPO).

Nově se objevuje také možnost obrany dlužníka, a to v možnosti podat odvolání po vydání rozhodnutí o pozastavení řidičského oprávnění starostou. V případě, že proti rozhodnutí starosty odvolání podáno není a nabude tak právní moci, je postoupeno hejtmanovi, který pozastaví dlužníkovo řidičské oprávnění a podá návrh státnímu zástupci k trestnímu stíhání dlužníka.⁹⁷

Pro úplnost rozboru právní úpravy uvádím, že z obecných ustanovení ZPO vyplývá, že oprávněná osoba je ta, která má nárok na výživné na základě soudního rozhodnutí (art. 2 odst. 11 ZPO). Domnívám se tedy, že vymáhání výživného není v polské právní úpravě nijak omezeno věkem dítěte tak, jako je tomu v České republice. Ani odborná literatura, ani zákon na žádném místě neupozorňuje na jakékoli omezení věku. V tomto ohledu shledávám znovelizovanou polskou úpravu vhodnější oproti úpravě české.

3.1.1 Ústavní stížnost proti znovelizované právní úpravě

I proti znovelizované právní úpravě ale byla podána ústavní stížnost. Ve svém nálezu však už tentokrát ÚS shledal právní úpravu v souladu s polskou Ústavou. Nejvyšší státní zástupce, který ústavní stížnost podal, spatřoval i v novém článku 5 ZPO nesoulad s ústavní zásadou proporcionality. Dle jeho názoru je těžké dojít k závěru, že toto opatření je nezbytné k zajištění nároku osob, které mají nárok na výživné. Řidičské oprávnění podle něj může být mnohdy klíčové k výkonu povolání nebo jejího vyhledávání. Ve znovelizované úpravě totiž není nikde stanoveno (tak jako je tomu například v české právní úpravě), že by se pozastavené řidičské oprávnění vracelo, pokud povinný prokáže, že jej potřebuje k výkonu svého povolání. V důsledku toho je podle stěžovatele třeba učinit závěr, že článek 5 ZPO porušuje čl. 31 odst. 3 Ústavy v tom, že nespĺňuje kritéria nezbytná pro uplatňování zásady proporcionality.⁹⁸

Podle ÚS je ale předpokladem pozastavení řidičského oprávnění především přispět ke zvýšení primárního cíle ZPO, tzn. splnit dlužníkovu soudem stanovenou vyživovací povinnost. Ústavní soud neshledal, že by napadené ustanovení překročilo míru proporcionality nějakým drastickým způsobem, protože v případě, že dlužník je schopen plnit výživné nebo spolupracuje s příslušnými orgány, řidičský průkaz mu nelze pozastavit. Proto

⁹⁷ SOBCZAK, Krzysztof. *Zatrzymają dłużnikowi alimentacyjnemu prawo jazdy, ale inaczej* [online]. lex.pl, 13. 7. 2011 [cit. 6.12. 2015]. Dostupné na < <http://www.lex.pl/czytaj/-artykul/zatrzymaja-dluznikowi-alimentacyjnemu-prawo-jazdy-ale-inaczej>>.

⁹⁸ Wyrok Trybunalu Konstytucyjnego ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10, bod 8.

argument, že oprávnění může být někdy důležité při vyhledávání nebo výkonu určitého povolání nepovažuje ÚS za opodstatněný. Je to totiž především chování dlužníka, který se eventuálně do situace, kdy mu je pozastaveno řidičské oprávnění, dostane svým vlastním přičiněním. A proto ÚS rozhodl, že čl. 5 ZPO neukládá dlužníkovi nadměrnou nebo nepřiměřenou zátěž.⁹⁹

3.2 Četnost využití

Zástupce ministra práce a sociálních věcí po žádosti ÚS předložil v rámci řízení o ústavní stížnosti údaje o účinnosti právní úpravy. Zejména poukázal na to, že vymahatelnost pohledávek v důsledku celkově znovelizované právní úpravy je v současné době cca 13 - 14 %.¹⁰⁰ Mimo jiné také zdůraznil údaje vztahující se konkrétně k institutu pozastavení řidičského oprávnění, které ukázaly, že je příslušnými orgány využíváné a úspěšné ve 20 % případů. Zástupce ministerstva také uvedl, že ačkoli je celková účinnost vymahatelnosti podle tohoto zákona stále nízká, v posledních letech dochází k výraznému zvýšení úrovně.¹⁰¹

Podle názoru ÚS by napadený institut měl být považován spíše za součást harmonizovaného právního řádu, který má k dispozici několik disciplinárních opatření. Jejich důsledné používání může vést ke změně chování významné části dlužníků. Soud také mimo jiné rozhodl, že není možné dospět k názoru, že by toto opatření bylo neefektivní.¹⁰²

3.3 Trestněprávní rovina

I v polské právní úpravě existuje trestný čin, který souvisí s vyživovací povinností. Ustanovení § 209 odst. 1 zákona ze dne 6. června 1997, Kodeks karny (dále jen „KK“) zakotvuje trestný čin trvalého obcházení vyživovací povinnosti, který může být postížen trestem až na dva roky odnětí svobody.¹⁰³

Vyvstává opět otázka, zda i v polské právní úpravě nejde o opatření trestní povahy. I když je institut pozastavení řidičského oprávnění spojen s podáním trestního oznámení podle čl. 5 ZPO, mou domněnku, že se pořád jedná pouze o preventivní a donucovací opatření podporuje jednak názor ÚS, který k tomuto uvádí, že institut pozastavení řidičského

⁹⁹ Sdělení Trybunalu Konstytucyjnego k wyroku ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10. Dostupné na <<http://trybunal.gov.pl/rozprawy/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/6696-zatrzymanie-prawa-jazdy-dluznika-alimentacyjnego/>>

¹⁰⁰ Wyrok Trybunalu Konstytucyjnego ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10, bod 52.

¹⁰¹ Wyrok Trybunalu Konstytucyjnego ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10, bod 170.

¹⁰² Wyrok Trybunalu Konstytucyjnego ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10, bod 175.

¹⁰³ PAJEWSKA, Alexandra. *Zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego* [online]. infor.pl, [cit. 3.12.2015]. Dostupné na <<http://www.infor.pl/prawo/alimenty/egzekucja-alimentow/325210,Zatrzymanie-prawa-jazdy-dluznika-alimentacyjnego.html>>

oprávnění má důležitou preventivní funkci proti dlužníkům výživného (jak těch, kteří ještě nedosáhli postavení dlužníka, stejně jako těch dlužníků, kteří dobrovolně spolupracují s příslušnými donucovacími orgány).¹⁰⁴ Navíc trestněprávní řízení zahájená pro trvalé obcházení povinné výživy podle § 209 KK bývají většinou zastavena z důvodu malé společenské škodlivosti.¹⁰⁵ Dále také mou domněnku podporuje skutečnost, která je zakotvená přímo v ZPO, a to sice, že pokud je splacena více jak polovina dlužné částky, řídičské oprávnění se povinnému navrácí.

Ačkoli by se mohlo zdát, že v polské právní úpravě by měl mít institut pozastavení řídičského oprávnění sankční povahu, domnívám se přesto, že se stále jedná na základě výše uvedených argumentů o preventivní a negativně motivační opatření tak, jako v předchozích dvou právních úpravách.

¹⁰⁴ Sdělení Trybunalu Konstytucyjnego k wyroku ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10. Dostupné na <<http://trybunal.gov.pl/rozprawy/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/6696-zatrzymanie-prawa-jazdy-dluznika-alimentacyjnego/>>

¹⁰⁵ 117 KLUKOWSKA, Katarzyna. *Alimenty na dzieci - jak je wyegzekwować, gdy rodzic nie płaci?* [online]. wyborcza.pl, 25. srpna 2011 [cit. 3. prosince 2015]. Dostupné na <http://wyborcza.biz/finanse/1,105684,10170664,Alimenty_na_dzieci___jak_je_wyegzekwowac_gdy_rodzic.html?disableRedirects=true>

4 Komparace jednotlivých úprav a jejich zhodnocení

Výše zanalyzované právní úpravy několika zemí jsou v této kapitole podrobeny v několika bodech vzájemné komparaci. Postupně porovnávám, zda oproti české právní úpravě existují také určitá omezení při použití způsobu provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění, dále srovnávám možnost obrany povinného a zakotvení důvodů pro zrušení exekučního příkazu, efektivnost vymáhání v jednotlivých právních úpravách a konečně ústavněprávní a trestněprávní rovinu institutu.

4.1 Omezení při způsobu provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění

Jak je již rozebráno výše, česká právní úprava se oproti dvěma zahraničním právními úpravám potýká s jedním vážným nedostatkem spočívajícím v omezení způsobu provedení exekuce podle § 71a EŘ pouze na nezletilé dítě. Z § 179a odst. 1 slovenského exekučního pořádku nevyplývá žádné takové omezení a tento způsob provedení lze použít pro vymáhání všech druhů vyživovací povinnosti, které upravuje zákon o rodině.¹⁰⁶ A podle obecných ustanovení polského ZPO je osoba oprávněná k vymáhání výživného ta, jíž je soudním rozhodnutím přiznán nárok výživného.

Otázkou je, proč takovéto omezení český zákonodárce v EŘ zakotvil, když v důvodové zprávě k němu uvádí, že se nechal inspirovat v právních řádech Slovenska a Polska. Nehledě na fakt, že na jiném místě právního řádu umožňuje přistoupit k provedení téhož zásahu do práv povinného (pachatele) i v případě, kdy je třeba zajistit plnění jeho vyživovací povinnosti k jiným osobám, než je nezletilé dítě.¹⁰⁷ Tato skutečnost není zákonodárcem v odborné literatuře nebo jakýchkoli publikacích zabývajících se touto problematikou nijak odůvodněna. Jak navrhuji již výše, toto úskalí by pomohla odstranit novela předmětného ustanovení, která by podobně jako § 911 NOZ zakotvila do EŘ možnost, že by se dal nedoplatek výživného vymáhat i na dítě zletilé, dokud dítě nenabude schopnosti se samostatně živit.

¹⁰⁶ ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 415 s. (§ 179a Exekučného pořádku).

¹⁰⁷ URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řídičského oprávnění. In KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) *Dny práva 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf

4.2 Možnost obrany povinného

Dalším bodem komparace právních úprav je zakotvení důvodů pro zrušení vydaného exekučního příkazu a následná možnost obrany povinného proti němu. Ve slovenské úpravě jsou zmíněny tyto důvody nikoli v předpise, ale pouze v důvodové zprávě a komentáři k tomuto zákonu. V tomto ohledu musím českou právní úpravu zhodnotit kladně, už jen z hlediska právní jistoty povinného a jeho ochrany, protože zakotvuje přímo důvody pro zrušení exekučního příkazu v zákoně.

Ve slovenské i české právní úpravě se může povinný taktéž bránit návrhem na zastavení exekuce. Pokud porovnáím tyto dvě právní úpravy, shledávám naopak slovenskou za vhodnější. Možnost této obrany je přímo v exekučním pořádku v § 57 odst. 1 písm. d) EP, (obdoba § 268 českého OSŘ), který stanovuje zastavení exekuce z důvodu, že byly exekucí postihnuty věci nebo práva, která jsou vyloučena z exekuce nebo exekuci podle tohoto zákona nepodléhají. Ostatně i Okresní soud v Táboře ve svém rozhodnutí uvádí, že chybí právní úprava v situaci, kdy exekutor řídičské oprávnění nevrátí a o předložení listin povinného nijak nerozhodne. Soud má za to, že v takovém případě by byl na místě postup podle § 55 EŘ ve spojení s § 268 OSŘ, protože v opačném případě, pokud by soudu nepříslušelo rozhodnout, by zůstal povinný bez možnosti obrany.

Vzhledem k faktu, že polská právní úprava je celkově trochu odlišná od české a slovenské, domnívám se, že nevádí, že důvody pro zrušení exekučního příkazu v polské úpravě nejsou přímo zakotveny. Po provedené novelizaci polské právní úpravy shledávám za dostatečný odstupňovaný proces spolupráce povinného s úřady, který je v zákoně zakotven. Protože v případě, že dlužník je schopen plnit výživné nebo poskytuje součinnost příslušným orgánům, řídičský průkaz mu nelze zastavit. Je to tedy především chování dlužníka, který se eventuálně do situace, kdy mu je pozastaveno řídičské oprávnění, dostane svým vlastním přičiněním. Navíc v polské právní úpravě je taktéž zakotvena možnost podání odvolání.

4.3 Preventivní nebo sankční opatření?

Co se týká trestněprávní roviny zkoumaného institutu, shledávám, že i přes všechny argumenty a úvahy uvedené výše má ve všech právních úpravách pozastavení řídičského oprávnění povahu preventivní, která má spíše motivační a donucovací funkci.

V porovnání českého EŘ a TZ je úkolem především trestního práva potrestat povinného za neplnění vyživovací povinnosti, a proto nemůže být pozastavení řídičského

oprávnění podle EŘ vnímáno jako sankce.¹⁰⁸ Navíc i v rámci trestního zákoníku je tento institut koncipován nikoli jako trest, ale pouze jako přiměřené opatření, které lze pachateli uložit, přestože se jedná o opatření, které nijak nesouvisí s charakterem jeho trestné činnosti.¹⁰⁹

Ačkoli ve slovenské právní úpravě úvaha sváděla spíše ke zhodnocení institutu jako sankčního, v rámci jeho celkového zhodnocení v celém právním řádu se domnívám, že nemá povahu trestní, ale rovněž donucovací. Už jen proto, že policejní orgán vykonává pouze pokyn, který dostane od exekutora a je jeho takovou prodlouženou rukou.

V Polsku je toto tvrzení dokonce potvrzeno nálezem ÚS, který vyslovil, že institut pozastavení řídičského oprávnění má důležitou preventivní funkci proti dlužníkům výživného (jak těch, kteří ještě nedosáhli postavení dlužníka, stejně jako těch dlužníků, kteří dobrovolně spolupracují s příslušnými donucovacími orgány) a není sankčním opatřením.¹¹⁰

4.4 Ústavněprávní rovina

S výše rozebranou trestněprávní rovinou institutu souvisí i rovina ústavněprávní. V souvislosti s posouzením, zda je institut pozastavení řídičského oprávnění v souladu s ústavním pořádkem, byly dokonce podány na Slovensku i v Polsku stížnosti.

Ve slovenské právní úpravě byla stížnost sice Ústavním soudem odmítnuta, ale i tak neshledávám nesoulad napadených ustanovení s čl. 50 slovenské Ústavy zakotvujícího, že pouze soud rozhoduje o vině a trestu. Už jen proto, že smyslem zavedení institutu pozastavení řídičského oprávnění do právního řádu bylo nikoli potrestání povinného, ale jeho negativní motivace k uhrazení pohledávky výživného.

V Polské právní úpravě zase po provedené novelizaci právního předpisu byla odstraněna nesrovnalost, která se týkala absence opravného prostředku dlužníka a možnosti pozastavit řídičské oprávnění i povinným, kteří jej potřebovali k výkonu povolání. V následně podané ústavní stížnosti proti znovelizované právní úpravě byla polským ÚS nová úprava shledána za ústavně konformní. Co se týče českého ustanovení § 71a EŘ, domnívám se, že je

¹⁰⁸ URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řídičského oprávnění. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) Dny práva 2013. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyživovací_povinnost.pdf>

¹⁰⁹ VICHEREK, Roman. Dopady novely trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb. *Trestní právo*, 2013, roč. 17, č. 7, s. 22-24.

¹¹⁰ Sdělení Trybunalu Konstytucyjnego k wyroku ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10. Dostupné na <<http://trybunal.gov.pl/rozprawy/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/6696-zatrzymanie-prawa-jazdy-dluznika-alimentacyjnego/>>

vzhledem k výše rozlišenému trestněprávnímu institutu a institutu v exekučním řádu ústavně konformní stejně, jako je tomu na Slovensku.

4.5 Četnost využití

Pokud porovnám dostupné informace o míře využití tohoto způsobu exekuce v jednotlivých právních úpravách exekutory nebo příslušnými orgány, zjišťuji, že podle údajů Exekutorské komory bylo v ČR vydáno každý rok od účinnosti novely EŘ zhruba 470 exekučních příkazů, a že čeští exekutoři využívají tento způsob provedení ve 20 % všech případů. Podle informací mluvčí Policejního prezidia bylo na Slovensku za rok po účinnosti novely EP slovenskými exekutory vydáno celkem 908 příkazů. A v následujících letech počet vydaných exekučních příkazů pozastavujících řidičské oprávnění vzrůstá.¹¹¹

V porovnání s českou právní úpravou je na první pohled vidět, že slovenští exekutoři využívají tento způsob provedení exekuce skoro o polovinu více, než čeští. Domnívám se ale, že tato skutečnost může být do velké míry ovlivněna právě tím, že ve slovenské právní úpravě exekutoři nejsou limitováni použitím tohoto způsobu provedení exekuce pouze na vymáhání výživného pro nezletilé dítě, ale mohou tento způsob provedení použít na vymáhání výživného celkově. Tím dojde podle mého názoru k hojnějšímu využívání právě tohoto způsobu provedení exekuce.

V Polsku se podle zpracovaných statistik zástupce ministerstva četnost využití pohybuje okolo 20 %. Mimo jiné také uvedl, že ačkoli je celková účinnost vymahatelnosti podle tohoto zákona stále nízká, v posledních letech dochází k výraznému zvýšení úrovně.¹¹² Lze vidět, že zavedení institutu pozastavení řidičského oprávnění do českého právního řádu je příslušnými orgány využíváno stejně, jako je tomu v Polsku. Ovšem ani tento údaj nemůžeme zcela poměřovat s českým, protože je právní úprava institutu v Polsku odlišná od české.

Podle dostupných informací o míře využití právní úpravy pozastavení řidičského oprávnění lze ale po provedených novelizacích ve všech právních úpravách spatřit jednoznačně vzrůstající úroveň. A vzhledem k faktu, že exekutoři mají z vymoženého plnění odměnu a taktéž splacením pohledávky uhrazeny náklady exekuce si myslím, že kdyby tato možnost způsobu provedení exekuce nebyla efektivní pro vymožení pohledávky, nebyla by nimi tak využívána. Domnívám se proto, že byl záměr zákonodárců (který spočíval v každém ze zkoumaných právních řádů ve zvýšení efektivnosti vymáhání a celkového zrychlení řízení)

¹¹¹ TASR. *Vodičských preukazov zadržali pre neplatenie výživného viac jako vlani* [online]. sme.sk, 14. srpna 2011 [cit. 29.11.2015]. Dostupné na <<http://www.sme.sk/c/6014586/vodickykh-preukazov-zadrzali-pre-neplatenie-vyzyvneho-viac-ako-vlani.html>>

¹¹² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10, bod 170.

všude naplněn a nová právní úprava, která zakotvuje možnost pozastavení řídičského oprávnění je účelná.

5 Závěr

Cílem této diplomové práce byla podrobná analýza a hlubší rozbor institutu pozastavení řídičského oprávnění nejprve v právním řádu České Republiky, poté na Slovensku a v Polsku. Postupně jsem se v práci v souvislosti se zkoumaným institutem zabývala v každé kapitole mimo jiné jeho trestněprávní rovinou – zda má institut preventivní nebo sankční povahu, zda je ústavně konformní a jeho četnosti využití exekutory. V rámci provedené analýzy jsem zmínila rovněž související judikaturu ESLP a také jsem rozebrala jeden dosud dostupný případ rozhodující českými soudy, který se touto problematikou přímo zabývá.

I přes okolnost, že se jedná o institut v českém právním řádu relativně nový a odborné literatury neexistuje mnoho, dala se fakta vyabstrahovat především z komentářů, rozborů jednotlivých zákonů, příspěvků na internetu a odborných článků, které se zabývají touto problematikou, byť jen okrajově. V zahraniční literatuře tomu není jinak, a proto jsem vycházela z podobných zdrojů i v cizích publikacích.

Jak lze vyčíst z důvodové zprávy k českému Exekučnímu řádu, zákonodárce se při zavedení tohoto způsobu provedení exekuce inspiroval v zahraničních právních řádech, kde tento institut již nějakou dobu funguje.

V souvislosti se stanovenou hypotézou jsem proto komparovala instituty v rámci zahraničních právních řádů. Zvolila jsem tvrzení, že ačkoli všechny právní úpravy byly přijaté za stejným účelem a sledují stejný cíl, který spočívá v donucení dlužníka k zaplacení výživného, lze mezi jednotlivými úpravami institutu nalézt podstatné rozdíly.

Hypotéza byla na základě níže uvedených skutečností verifikována. Ačkoli se zákonodárce inspiroval v zahraničních právních řádech Slovenska a Polska, je institut pozastavení řídičského oprávnění v českém právním řádu v některých ohledech poněkud odlišný. Tento fakt podporuje i odpověď na první výzkumnou otázku, která se zabývá uvedením podstatných rozdílů mezi rozebranými právními úpravami.

I když jsem dospěla k závěru, že ve všech třech zanalyzovaných právních úpravách má institut povahu preventivní a ne sankční, nebo že je ve všech právních řádech ústavně konformní a jeho zavedení do jednotlivých právních úprav je exekutory využíváno a rozhodně také zefektivnilo vymáhání výživného, po podrobné analýze jednotlivých zákonů, které jej zakotvují shledávám, že český § 71a EŘ je odlišný.

První z rozdílů právních úprav lze spatřit již jen v tom, jaké právní předpisy upravují možnost pozastavení řídičského oprávnění a kdo je oprávněn k jeho pozastavení nebo jeho

fyzickému zabavení. V českém právním řádu pozastavuje řídičské oprávnění dlužníka exekutor se součinností obecního úřadu s rozšířenou působností, ve slovenském také exekutor, ale skrze orgán policejního sboru a v Polsku to není ani exekutor, který by zabavoval řídičské oprávnění, nýbrž je to člen samosprávy.

Dále lze také spatřit rozdílnost možnosti obrany povinného v polském právním řádu s porovnáním se slovenským a českým, které jsou si v tomto ohledu dost podobné. Zakotvený odstupňovaný proces spolupráce v polské právní úpravě totiž může povinnému pomoci předejít situaci, aby mu vůbec bylo pozastaveno jeho řídičské oprávnění. Navíc v polském ZPO je zakotvena možnost podání odvolání po vydání rozhodnutí o pozastavení řídičského oprávnění starostou.¹¹³

Po provedené analýze jednotlivých právních úprav lze spatřit jeden zásadní rozdíl české právní úpravy, který spočívá v omezení způsobu provedení exekuce podle § 71a EŘ pouze pro vymáhání výživného na nezletilé dítě. Jako jednu z nejdůležitějších změn *de lege ferenda* proto považuji odstranit právě tento nedostatek tak, jak upozorňuji v první kapitole. Stejný názor zastává i Exekutorská komora.¹¹⁴

Na druhou stranu je potřeba uvést, že v české právní úpravě (jako jediné ze zkoumaných právních úprav) jsou přímo v zákoně zakotveny důvody ke zrušení exekučního příkazu. Troufám si tvrdit, že v tomto ohledu česká úprava překonala své inspirační zdroje.

Ačkoli nejsou důvody pro zrušení vepsány ve slovenské úpravě přímo do zákona, z dostupných informací a důvodové zprávy nebo komentáře k slovenskému EP lze vyčíst, že zřejmě tato praxe funguje stejně, jako je tomu v České republice. Podobnosti těchto dvou právních úprav lze spatřit také v obdobné úpravě obrany povinného v možnosti podání návrhu na zastavení exekuce nebo v úpravě přestupku za řízení motorového vozidla bez řídičského oprávnění. Velkou podobnost těchto dvou řádů přisuzuji historickým souvislostem.

Po komparativní části práce vyvstala potřeba zodpovědět si druhou výzkumnou otázku, která zní: jaké je opodstatnění případných rozdílů v české právní úpravě a jaký účel sledoval zákonodárce při odchýlení se od svých inspiračních zdrojů?

S ohledem na zakotvení důvodů pro zrušení exekučního příkazu přímo do zákona se domnívám, že tím zákonodárce sledoval zachování určité míry právní jistoty povinného. Rovněž také možnost naplnění samotného účelu exekuce. Pokud by exekutor vydal příkaz k pozastavení řídičského oprávnění i přes okolnost, že jej povinný potřebuje nutně k výkonu

¹¹³ SOBCZAK, Krzysztof. *Zatrzymają dłużnikowi alimentacyjnemu prawo jazdy, ale inaczej* [online]. lex.pl, 13. 7. 2011 [cit. 6.12. 2015]. Dostupné na < <http://www.lex.pl/czytaj/-artykul/zatrzymaja-dluznikowi-alimentacyjnemu-prawo-jazdy-ale-inaczej>>.

¹¹⁴ viz. osobní sdělení právníka Exekutorské komory

povolání, bylo by to neúčelné vzhledem ve vztahu k samotnému vymožení pohledávky, protože by byl povinný bez prostředků, které by mu umožnily dlužnou pohledávku zaplatit.

Zásadní rozdíl české právní úpravy od zahraničních spočívá ve výše již několikrát zmíněném omezení způsobu provedení exekuce pouze na vymožení výživného na nezletilé dítě. Když přitom na jiném místě našeho právního řádu se vyskytuje pozastavení řídičského oprávnění jako přiměřené omezení bez jakéhokoli takového omezení. Dle mého názoru v tomto případě zákonodárce zřejmě žádný účel ani nesledoval a v souvislosti s problémem v podobě vetování trestní úpravy prezidentem při přijímání novely TZ v roce 2012 jednoduše opomněl, že byl již podán návrh na změnu EŘ, který taktéž zakotvuje pozastavení řídičského oprávnění.

Obecně hodnotím možnost zakotvení způsobu provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění kladně, již například proto, že existuje početná skupina občanů, která disponuje řídičským oprávněním. Jeho pozastavení může být bezpochyby velkou motivací k úhradě pohledávky.

Naopak nevýhodu tohoto způsobu provedení exekuce spatřuji v tom, že i když jsou stanoveny důvody pro zrušení exekučního příkazu pozastavujícího řídičské oprávnění povinného, může být v některých situacích řídičské oprávnění klíčové k celkovému životu povinného a jeho rodiny, a to i když není přímo řídičem z povolání.

Podle mého názoru je samotné téma vyživovací povinnosti a jejího vymáhání celkově ve společnosti velmi aktuální a kroky učiněné zákonodárcem jsou v souvislosti s touto oblastí společností podrobeny pečlivému sledování. Domnívám se, že zakotvení tohoto způsobu provedení exekuce do českého právního řádu po vzoru zahraničních právních úprav je rozhodně krok správným směrem. Byť má ještě naše právní úprava nějaké nedostatky, pevně věřím, že budou v budoucnu zákonodárcem změněny.

Bibliografie

Monografie:

- SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 216 s.
- HLAVSA, Petr a kol. *Exekuční řád a předpisy souvisící*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 256 s.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 151 s.
- SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 243 s.
- RADKOVÁ, Martina. *Exekuce jiné pohledávky*. 1. vydání. Praha: Linde, 2009. 199 s.
- WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. 621 s.

Komentáře:

- KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. 939 s.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1581 s. (§ 162 odst. 1 písm. a) OSŘ).
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, 1246 s.
- ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, 570 s. (§ 179a Exekučného pořádku).

Příspěvky ve sborníku:

- URBANOVÁ, Veronika. Právo na výživné v. vyživovací povinnost: Exekuce pozastavením řídičského oprávnění . In KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka, KORNEL, Martin, VALDHANS, Jiří (ed.) Dny práva 2013. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 136-144. Dostupné na https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/05_Pravo_na_vyzivne_v_vyzivovaci_povinnost.pdf Cit dle: HLAVSA, Petr. DÁVID, Radovan. KOJAN, Michal. *Exekuční řád a předpisy související*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 141 s.

Časopisy:

- HRADSKÁ, Martina. Exekuce a výživné. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č.3, str. 19-22.
- VICHEREK, Roman. Dopady novely trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb. *Trestní právo*, 2013, roč. 17, č. 7, s. 22-24.
- VAL'O, Michal. K zadržení vodičského preukazu pre neplnenie výživného. *Bulletin slovenskej advokácie*, 2009, roč. 15, č. 9, s. 8-16.

Právní předpisy:

- zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. č. 233/1995 Zb., Zákon o súdných exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok)
- zákon č. 36/2005 Zb., zákon o rodin
- zákon č. 300/2005 Zb., Trestný zákon
- zákon ze dne 22. května 2005 o Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych
- zákon ze dne 7. září 2007 o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- zákon ze dne 6. června 1997 Kodeks karny

Judikatura:

- Usnesení Okresního soudu v Táboře ze dne 15.10.2013 sp. zn. 9 EXE 360/2013
- Krajský soud v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře svým usnesením ze dne 4. 3. 2014, č. j. 15 Co 39/201-157, Nejvyšší soud poté usnesením ze dne 10. 2. 2015, č. j. 26 Cdo 290/2015-268
- rozsudek Ústavního soudu ze dne 5.5.2015, čj. I. ÚS 1177/15, www.usoud.cz
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2005, sp. zn. 20 Cdo 1962/2004
- Usnesení Ústavného súdu ze dne 28. června 2011 sp. zn. IV. ÚS 318/2011-7
- Evropský soud pro lidská práva: rozhodnutí ze dne 23.9.1998, Escoubet proti Belgii, stížnost č. 26780/95
- Evropský soud pro lidská práva: rozhodnutí ze dne 13.12.2005, Nilson proti Švédsku, stížnost č. 73661/01

Wyrok Trybunalu Konstytucyjnego k wyroku ze dnia 22 wrzśnia 2009, sygn. akt P 46/07

Wyrok Trybunalu Konstytucyjnego ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10

Internetové stránky:

KUČERA, Antonín. *Právní a ekonomické aspekty exekučního řízení* [online]. agris.cz, 2008 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <http://www.agris.cz/Content/files/main_files/61/139061/kucera.pdf>

KAISEROVÁ, Veronika. *Exekuce pozastavením řídičského oprávnění* [online]. epravo.cz, 13. února 2013 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/exekuce-pozastavenim-ridicskeho-opravneni-88568.html?mail>>

BÁČOVÁ, Petra. *Všechno, co jste chtěli vědět o exekucích, ale báli jste se zeptat...6. díl – exekuce pozastavením řídičského oprávnění* [online]. ekcr.cz, 29. října 2012 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/891-44-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-exekucich-ale-bali-jste-se-zeptat-6-dil-exekuce-pozastavenim-ridicskeho-opravneni?w>>

KLAUS, Václav. *Prezident vetoval novelu trestního zákoníku* [online]. klaus.cz, 17. září 2012 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.klaus.cz/clanky/3186>>

BÁČOVÁ, Petra. *Exekutoři vydali už 50 příkazů k pozastavení řídičáků* [online]. ekcr.cz, 24. dubna 2013 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1136-soudni-exekutori-vydali-uz-50-prikazu-k-pozastaveni-ridicaku-24-4-2013?w>>

BÁČOVÁ, Petra. *Neplatič výživného s požadavkem na vrácení řídičáku neuspěl* [online]. ekcr.cz, 15. října 2013 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1356-neplatic-vyzivneho-s-pozadavkem-na-vcraceni-ridicaku-neuspel-15-10-2013?w>>

ČT24. *Exekutoři berou neplatičům řídičáky ve velkém* [online]. ceskatelevize.cz. 3. října 2014 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1015173-exekutori-berou-neplaticum-ridicaky-ve-velkem>>

BÁČOVÁ, Petra. *Na Slovensku vymáhají výživné i s úroky* [online]. konkursni-noviny.cz, 5. srpna 2013 [cit. 25.11.2015]. Dostupné na <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/na-slovensku-vymahaji-vyzivne-i-s-uroky>>

FEKULOVÁ, Monika. *Ked' pomôže exekútor...* [online]. exeurad.sk, 16. října 2013 [cit. 28.11.2015]. Dostupné na <<http://www.exeurad.sk/ked-pomoze-exekutor/>>

TASR. *Kaliňák: pre neplatenie výživného sme pozastavili už takmer tisíc vodičákov* [online]. pluska.sk, 4. březen 2010 [cit. 25.11.2015]. Dostupné na <<http://www.pluska.sk/slovensko/regiony/kalinak-neplatenie-vyzivneho-sme-pozastavili-takmer-tisic-vodicakov.html>>

TASR. *Vodičských preukazov zadržali pre neplatenie výživného viac jako vlani* [online]. sme.sk, 14. srpna 2011 [cit. 29.11.2015]. Dostupné na <<http://www.sme.sk/c/6014586/vodickyx-preukazov-zadrzali-pre-neplatenie-vyzivneho-viac-ako-vlani.html>>

SOBCZAK, Krzysztof. *Zatrzymają dłużnikowi alimentacyjnemu prawo jazdy, ale inaczej* [online]. lex.pl, 13. 7. 2011 [cit. 6.12. 2015]. Dostupné na <<http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/zatrzymaja-dluznikowi-alimentacyjnemu-prawo-jazdy-ale-inaczej>>.

Dłużnik płacący połowę alimentów nie straci prawa jazdy [online]. lex.pl, 19. 8. 2011 [cit. 6.12. 2015]. Dostupné na <<http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/dluznik-placacy-polowe-alimentow-nie-straci-prawa-jazdy>>.

Sdělení Trybunálu Konstytucyjnego k wyroku ze dnia 12 lutego 2014 r. sygn. akt K 23/10. Dostupné na <<http://trybunal.gov.pl/rozprawy/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/6696-zatrzymanie-prawa-jazdy-dluznika-alimentacyjnego/>>

PAJEWSKA, Alexandra. *Zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego* [online]. infor.pl, [cit. 3.12.2015]. Dostupné na <<http://www.infor.pl/prawo/alimenty/egzekucja-alimentow/325210,Zatrzymanie-prawa-jazdy-dluznika-alimentacyjnego.html>>

KLUKOWSKA, Katarzyna. *Alimenty na dzieci - jak je wyegzekwować, gdy rodzic nie płaci?* [online]. wyborcza.pl, 25. srpna 2011 [cit. 3. prosince 2015]. Dostupné na <http://wyborcza.biz/finanse/1,105684,10170664,Alimenty_na_dzieci___jak_je_wyegzekwowac___gdy_rodzic.html?disableRedirects=true>

Ostatní:

Důvodová zpráva k Exekučnímu řádu, Sněmovní tisk 537 6. volebního období
Důvodová zpráva k zákonu č. 84/2009 Zb. k novele Exekučného poriadku, 2009.
Dostupné na <<http://www.nrsr.sk/web/dynamic/Download.aspx?DocID=275330>>

osobní sdělení Mgr. Antonína Tomana ze dne 15.10.2015, které tvoří přílohu této práce

Abstrakt

Cílem diplomové práce je podrobná analýza exekuce pozastavením řídičského oprávnění jako jednoho ze způsobů provedení exekuce, který byl do českého právního řádu zaveden novelou v roce 2013. Vzhledem k tomu, že se jedná o institut relativně nový, je v práci obsažen jeho hlubší rozbor především z hlediska jeho ústavnosti, zařazení v rámci právního řádu, trestněprávní roviny, efektivnosti a nastíněny úvahy pro jeho novelizaci.

Rovněž je v práci tento institut komparován se zahraničními právními řády zemích, ve kterých se nechal touto úpravou český zákonodárce inspirovat. V první části práce je tak pojednáváno o exekuci pozastavením řídičského oprávnění v rámci Exekučního řádu a v následujících dvou kapitolách o témže způsobu provedení exekuce ve slovenské a polské právní úpravě. Poslední kapitola je věnována jejich vzájemné komparaci a upozornění na jednotlivé rozdíly mezi nimi.

Abstract

The main aim of this diploma theses is an detailed analysis of the execution suspension of driving license as one of the forms of the execution, which was established to the Czech law in 2013. This regulation is quite new and that is why this theses is an analysis of its constitutionality, its clasification, analysis of the criminal level, efectivity and also outline some reflection *de lege ferenda*.

Also this form of execution is being compared with foreign legal codes, which inspired Czech legislator. First part of this theses is detailed analysis of the execution suspension of driving license as one of the forms of the execution according to Czech law. There is an analysis of the same legal institut in Slovakia and Polish legal codes in next two chapters. Last part of this diploma theses is a comparison of these legal codes and their differences.

Seznam klíčových slov

exekuce, exekuční příkaz, pozastavení řidičského oprávnění, řidičský průkaz, exekuční řízení, nezletilé dítě, výživné.

List of keywords

execution, execution order, suspension of driving license, driving license, course of enforcement, minor child, due alimony.

Přílohy

Antonín Toman (pravnik2@ekcr.cz)

RE: Prosba o poskytnutí statistik k diplomové práci

15. 10. 2015, 11:44:28

Komu: Tereza.Tauferova@seznam.cz

Vážená paní Tauferová,

- každý rok (od 1.1.2013 do 31.8.2015) bylo vydáno průměrně **470 exekučních příkazů pozastavením ŘO**. Exekutoři tento způsob vedení exekuce využívají z 20%, jinými slovy: ve čtyřech z pěti exekučních řízení vedených k vymožení výživného pro nezletilé dítě exekutor nevolí pozastavení řídičského oprávnění.

Po necelých třech letech vedení exekuce pozastavení ŘO identifikuje Komora tyto nedostatky, které by bylo vhodné napravit:

- chybí navazující proces po pozastavení ŘO -> obecní úřady nespolupracují s PČR při odebrání průkazů (např. by bylo možné zakotvit, že i exekutor může odebrat řídičský průkaz a poté odevzdat pověřenému OÚ); pravděpodobnost silniční kontroly je mizivá
- spornost případu, kdy oprávněný po vydání exekučního příkazu nabude zletilosti

S pozdravem

Antonín Toman

právník

Exekutorské komory ČR

pravnik2@ekcr.cz